

Pienperheyhdistys ry:n toiminnassa mukana olevien vanhempien kokemuksia yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista Pienperheyhdistyksessä

Anna Kanerva & Annika Rikkinen

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Pienperheyhdistys ry:n toiminnassa mukana
olevien vanhempien kokemuksia yhteiskun-
nallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista
Pienperheyhdistyksessä**

Anna Kanerva ja Annika Rikkinen
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2019

Anna Kanerva & Annika Rikkinen

Pienperheyhdistys ry:n toiminnassa mukana olevien vanhempien kokemuksia yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista Pienperheyhdistyksessä

Vuosi 2019

Sivumäärä 39

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena ja tavoitteena oli kuvata Pienperheyhdistys ry:n toiminnassa mukana olevien vanhempien kokemuksia yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista Pienperheyhdistyksessä. Pienperheyhdistys on kansalaisjärjestö, jonka tarkoituksena on tukea yhden vanhemman perheiden hyvinvointia ja oikeuksien toteutumista. Järjestön tavoitteena on myös tehdä yhteiskunnallisesti näkyväksi pienperheiden arkea ja mahdollisia haasteita.

Opinnäytetyön aihe valikoitui yhteistyössä Pienperheyhdistyksen kanssa. Tutkimuskysymys muotoutui seuraavanlaiseksi: ”Millaisia kokemuksia Pienperheyhdistys ry:n toiminnassa mukana olevilla vanhemmilla on yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista Pienperheyhdistyksessä?” Tästä aiheesta ei ollut tehty aiempaa tutkimusta Pienperheyhdistyksessä ja se olikin yksi syy siihen, miksi opinnäytetyö päätettiin toteuttaa tästä aiheesta. Ajatuksena oli myös, että opinnäytetyön tuloksia olisi mahdollista hyödyntää Pienperheyhdistyksen toiminnan kehittämisessä.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentui yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja yhdistystoiminnan käsitteistä. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen käsittelee osallisuutta yhteiskunnassa sekä aktiivista kansalaisuutta. Yhdistystoiminta taas pitää sisällään teoriaa yhdistystoiminnasta sekä tarkemmin Pienperheyhdistyksestä ja sen jäsenistä.

Menetelmällisesti opinnäytetyössä päädyttiin hyödyntämään laadullista tutkimusotetta. Aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui avoin kysely, joka toteutettiin sekä sähköisesti että Pienperheyhdistyksen järjestämässä tilaisuudessa. Avoin kysely sisälsi taustakysymysten lisäksi avoimia kysymyksiä, joista opinnäytetyön analysoitu aineisto koostui. Aineiston analyysissä käytettiin sisällönanalyysia, tarkemmin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysissa käytettiin aineiston luokittelua.

Tuloksena selvisi, että suurin osa vastaajista koki Pienperheyhdistyksen osallistavaksi ja sen tuottaman vaikuttamistoiminnan näkyväksi. Lisäksi vastauksista selvisi, että vastaajat kokivat saavansa yhdistyksen kautta tukea, joka näyttäytyi esimerkiksi taloudellisena sosiaalietuuk-sien muodossa tai sosiaalisena henkilökunnan tai muiden jäsenien tarjoamana tukena. Yhteisöllisyys nousi myös vastauksissa esiin mm. yhdessä tekemisen ja vertaistuen muodoissa. Lisäksi yksi keskeinen tulos oli, että osa vastaajista koki voivansa vaikuttaa pienperheiden asemaan sekä vähentää eriarvoisuutta yhteiskunnassa. Muutama vastaajista ei kokenut, että vaikuttaminen yhdistyksessä onnistuu. Vaikuttamista hankaloittavat tekijät liittyivät yleisesti henkilön voimavaroihin, mutta toisaalta myös yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Tämän opinnäytetyön tulosten pohjalta Pienperheyhdistys sai uuden näkökulman liittyen vaikuttamistoimintaan ja työkaluja yhdistyksen toiminnan jatkuvaan kehittämiseen.

Asiasanat: yhteiskunnallinen vaikuttaminen, yhden vanhemman perhe, yhdistystoiminta

Anna Kanerva & Annika Rikkinen

Experiences of social influencing in Single Parent Association's activities

Year 2019

Pages

39

The purpose and goal of this thesis was to describe parents' experiences of their possibilities of social influencing in Single Parent Association. Single Parent Association is a non-governmental organization that aims to support single-parent families' well-being and realization of rights. The aim of the organization is also to bring forth single parent families' everyday life and possible challenges in society.

The topic of this thesis was chosen together with the Single Parent Association. The research question was: "What kind of experiences do the parents involved in Single Parent Association's activities have of their possibilities of social influencing in Single Parent Association". Previous research on this topic hasn't been made in Single Parent Association and that was one of the reasons for choosing this topic. The aim was also that the findings of this thesis could be used in developing the organization's activities.

The theoretical frame of reference of this thesis was built on association activities and the concept of social influencing. In other words, the theory of this thesis consisted of association activities and the members of Single Parent Association. Social influencing in its turn deals with involvement in society and active citizenship which create the foundation theory.

Qualitative research method was used in this thesis. The data collection method was a questionnaire that was made online as well as in events held by Single Parent Association. In addition to the background questions the questionnaire consisted of open questions which formed the analysis material of the thesis. Inductive content analysis was used in the analysis of the material.

The findings clarified that most of the respondents experience the Single Parent Association as engaging and its influencing activity visible. Also, the findings showed that the respondents experienced that they received support through the organization, for example economic support, social benefits or social support from the staff and other members. The sense of community emerged from the answers as well, for example in doing things together and in peer support. Also, one of the key findings was that some of the respondents felt they were able to influence single-parents' position in society. All though not everybody experienced that influencing in the association was achieved and the complicating factors were mostly due to a person's general resources but also on the other hand social structures. Based on this thesis Single Parent Association gained a new perspective to its influencing activities and tools for the constant development of the organization.

Keywords: social influencing, single-parent family, association activities

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	7
2.1	Osallisena yhteiskunnassa	8
2.2	Aktiivinen kansalaisuus	9
3	Yhdistystoiminta	10
3.1	Pienperheyhdistys ry	12
3.2	Pienperheyhdistyksen jäsenet	13
4	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymys	14
5	Opinnäytetyön toteutus	14
5.1	Tutkimusmenetelmä.....	15
5.2	Aineistonkeruumenetelmä	16
5.3	Sisällönanalyysi menetelmänä	19
6	Tulokset	20
6.1	Osallistava ja näkyvä vaikuttamistoiminta	21
6.2	Tuki ja yhteisöllisyys	22
6.3	Asema yhteiskunnassa.....	24
6.4	Rajalliset resurssit ja voimavarat	25
7	Luotettavuus ja eettisyys	27
8	Pohdinta.....	28
	Lähteet	31
	Kuviot	33

1 Johdanto

Suomen kokonaisväestöstä n. 20% on yhden vanhemman perheitä, joista valtaosa on äitilapsiperheitä. Aikaisemmin tavallisin syy yksinhuoltajuudelle oli leskeksi jääminen, mutta tällä hetkellä yhden vanhemman perheistä vain muutama prosentti on leskiperheitä. Viime vuosina yksin lastaan odottavien määrä on lisääntynyt ja lasta voidaan odottaa yksin tietoisella valinnalla tai sitten elämäntilanteen johdattelemana. Harvalle ihmiselle on kuitenkaan tavoitteena päätyä yhden vanhemman perheeksi, vaikkakin moni kokee elävänsä hyvää elämää alkuvaiheen vaikeuksien jälkeen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.) Tämä opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Helsingissä toimivan kansalaisjärjestö Pienperheyhdistyksen kanssa, jonka tavoitteena on tukea yhden vanhemman perheiden oikeuksia ja etuja.

Pääkaupunkiseudulla melkein joka kolmas lapsiperheistä on yhden vanhemman perheitä. Lapsi voidaan suunnitellusti hankkia yksin ja tällöin tietoisesti tulla omalla päätöksellä yhden vanhemman perheeksi. Yhden vanhemman perheeksi voi myös päätyä suunnittelemattomasti esimerkiksi avioeron tai puolison kuoleman takia. Tilanne on yleensä erilainen riippuen siitä, onko yhden vanhemman perheeksi päätyminen oma päätös vai ei. (Vantaan kaupunki 2018.) Kuten Syrjänenkin (2018) toteaa, yhden vanhemman perheet kohtaavat usein paljon haasteita ja epäkohtia arjessaan johtuen juuri siitä, että he kasvattavat lapsensa yksin ja ovat usein myös ainoana vastuussa taloudellisista asioista.

Kuten edellä mainittiin, osalle ihmisistä lapsen yksin hankkiminen ja kasvattaminen on oma päätös ja ylpeyden aihe, mutta osalle se on seuraus esimerkiksi erosta tai puolison kuolemasta. Se saattaa myös aiheuttaa häpeän tunteita ja siksi juuri yhden vanhemman perheille vertaistuki ja järjestötoiminta ovat erityisen tärkeitä. Kuitenkin myös sillä on merkitystä, kuinka vanhempi suhtautuu toisen aikuisen poissaoloon, sillä jos lapselle välittyy tunne siitä, että häntä rakastetaan ja oma perhetilanne on riittävän hyvä, voi hän tuntea yhden vanhemman perheenkin kokonaiseksi huolimatta yhteiskunnassa vallitsevasta ydinperheajattelusta (Vantaan kaupunki 2018).

Tässä opinnäytetyössä kuvaillaan Pienperheyhdistyksen toiminnassa mukana olevien vanhempien kokemuksia yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista Pienperheyhdistyksessä. Aihe valikoitui yhteistyössä työelämäkumppanin kanssa sekä sen ajankohtaisuuden että mielenkiintoisuuden vuoksi. Kevään 2019 eduskuntavaalit ohjailivat opinnäytetyön teemaa yhteiskunnallisen vaikuttamisen suuntaan. Erityisesti se, että tämänkaltaista aihetta ei ole Pienperheyhdistyksessä tutkittu aikaisemmin, antoi opinnäytetyölle tarkoituksen. Avainkäsitteitä opinnäytetyössä ovat yhdistystoiminta, yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja yhden vanhemman perhe, joiden ympärille opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentuu. Tavoitteena oli tuoda Pienperheyhdistykselle tietoa heidän toiminnassaan mukana olevien vanhempien yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksien kokemuksista, joiden pohjalta toiminnan

tarkasteleminen ja kehittäminen on mahdollista. Nimittäin yksi Pienperheyhdistyksen tärkeimmistä tehtävistä ja tavoitteista on perheiden arjessa kohtaamiin epäkohtiin ja haasteisiin vaikuttaminen.

2 Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen käsitteenä on haastava ja koetaan monesti melko juhlalliseksi. Yhteiskunnallista vaikuttamista voi tarkastella omaan elämään, ajankäyttöön ja perhepolitiikkaan vaikuttamisen kautta. Vaikuttamista voi myös olla oman äänen kuuluviin saaminen itselle tärkeissä tai itseä koskevissa asioissa. Laajemmin ajatellen yhteiskunnallisen vaikuttamisen tarkoituksena on pyrkiä vaikuttamaan yhteiskunnassa oleviin epäkohtiin omassa elämässä tärkeiksi koettujen asioiden kautta. Useimmiten kuitenkin asiat, joihin halutaan vaikuttaa, tulevat yksilön omista tarpeista ja halusta vaikuttaa. Laajempaan kontekstiin eli yhteiskuntaan siirrytään vasta sen jälkeen. Tällaisia yhteiskunnan vaikuttamismahdollisuuksia ovat esimerkiksi äänestäminen ja erilaisiin toimintoihin osallistuminen. (Suullinen tiedonanto 2019.) Yhteiskunnallisen vaikuttamisen käsite määritellään usein osallisuuden käsitteen kautta. Osallisuus on vaikuttamista, osallistumista, liittymistä, kuulumista ja näkymistä. Osallisuus näkyy yksilön arjessa omaan toimintaan, elämään, ympäröivään yhteiskuntaan sekä sen tuomiin mahdollisuuksiin vaikuttamisena. (Isola, Kaartinen, Leemann, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 3.) Vaikuttaminen voidaan siis nähdä toimintana, jonka avulla yksilö tai yhteisö pyrkii vaikuttamaan itselleen tärkeisiin asioihin ja yhteiskunnassa vallitseviin epäkohtiin.

Harjun (2013) mukaan yhteiskunnallinen vaikuttaminen, toiminnan kehittäminen ja muutoksen aikaansaaminen vaativat yksilöltä paljon erilaisia resursseja. Aktiivisella kansalaisuudella tarkoitetaan toimintaa, jolloin kansalainen aktivoituu osallistumaan ja näin myös vaikuttamaan ympäristössään. Yksi aktiivisen kansalaisuuden muoto on toimia aktiivisena jäsenenä kansalaistoiminnassa ja tämän lisäksi aktiiviseksi kansalaisuudeksi voidaan katsoa esimerkiksi kulttuurinen, henkinen, poliittinen tai toiminnallinen kansalaisuus.

Poliittisella vallalla on monet kasvot. Pienperheyhdistyksen kautta vaikuttaminen voidaan luokitella osallistuvan demokratian toteuttamiseksi. Yhdistyksen toimintaperiaatteina on tuoda jäsenten ääni kuuluviin ja vaikuttaa yhteiskuntaan aktiivisella toiminnalla. Pienperheyhdistyksen toiminta perustuu aktiiviseen muutokseen sekä tietyn väestöryhmän oikeuksien, etujen ja hyvinvoinnin turvaamiseen ja edistämiseen. Tuottamalla ja välittämällä tietoa pienperheiden elämäntilanteista ja yhteiskunnallisista haasteista, yhdistyksessä voidaan vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin sekä niissä oleviin palveluverkostoihin. Opinnäytetyön alkuvaiheessa osallistuimme Pienperheyhdistyksen järjestämään vaikuttamisviikonloppuun, joka auttoi ymmärtämään, että pelkkä kiinnostus aktiiviseen toimijuuteen ei aina riitä, sillä yksin perheen arkea pyörittävällä vanhemmalla voimavarat voivat olla vähissä. Vanhempi voi priorisoida lapsiin ja arjen ylläpitämiseen suurimman osan käytettävissä olevista resursseistaan. Viikonloppuna aika ja sen puute nousivat suurimmaksi käsiteltäväksi teemaksi. Resurssien puuttuessa esimerkiksi

yhdistyksen kautta aktiivinen toimijuus tai äänestäminen voivat jäädä toteutumatta, vaikka halua ja motivaatiota vaikuttaa olisikin. Pienperheyhdistyksessä toimii kuitenkin paljon vapaaehtoisia sekä toiminnalle omistautuneita työntekijöitä, jotka ajavat pienperheiden etua ja toimivat monesti järjestön kantavana voimana.

2.1 Osallisena yhteiskunnassa

Osallisuudesta puhutaan monissa erilaisissa yhteyksissä erilaisten merkitysten, painotusten ja tilanteiden asettamin vivahtein ja rajauksin. Osallisuus voikin tarkoittaa montaa asiaa ja se voidaan määritellä usealla eri tavalla.

Osallisuuteen viitataan sateenvarjokäsitteenä, sillä siitä voidaan puhua erilaisin ja monipuolisin termein riippuen kontekstista. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen yhteydessä osallisuus ja siihen vaikuttavat tekijät voivat tarkoittaa esimerkiksi yhdenvertaisuutta, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja tasa-arvoa. Osallisuus voidaan sosiaalisesta ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna tulkita sellaiseksi toiminnaksi, jossa yksilön on mahdollista liittyä ja kuulua kokonaisuuksiin, jotka tukevat yksilön hyvinvointia ja lisäävät elämän merkityksellisyyttä. (Isola, Kaartinen, Leemann, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 3.) Yhteiskuntatieteessä osallistumista, osallistamista ja osallisuutta käsitellään toisiaan täydentävästi ja päällekkäisesti. Osallisuutta voidaan tarkastella omassa elinympäristössä vaikuttamisen ja toimimisen kautta, jolloin sitä voidaan pitää myös yhtenä keskeisenä inhimillisenä tarpeena. (Isola ym. 2017, 30.)

Osallisuus käsitteenä on monimuotoinen, ja -tasoinen. Osallisuuden moniulotteisuus voidaan nähdä kolmeen kategoriaan jakautuneena: osallisuus omassa elämässä, vaikuttamisen toimintoihin osallistuminen elinympäristössä ja sen rakenteissa sekä paikallinen osallisuus. Paikallinen osallisuus tarkoittaa mahdollisuuksia liittyä elämän tärkeyttä ja arvoa nostattaviin vuorovaikutussuhteisiin, erilaisiin muihin hyvää oloa tuottaviin asioihin sekä tarjoaa edellytykset vaikuttaa omien resurssien jakautumiseen. (Isola ym. 2017, 22.) Pienperheyhdistyksessä yksilön resurssien jakautumista voidaan tasapainottaa esimerkiksi vertaistuen ja lastenhoidon tarjoamisen kautta. Sen lisäksi yksilö voi yhdistyksen kautta löytää elämään arvoa ja tärkeyttä korostavia vuorovaikutussuhteita sekä muita hyvinvointia tukevia toimintoja.

Isola ym. (2017, 15) tulkitsevat, että psykologisen tutkimuksen kehityksen myötä yhtenä ihmiseen psyykkisenä perustarpeena tulisi nähdä hyvän tekeminen. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna kaikilla yksilöillä ja yhteisöillä ei ole tarvittavia resursseja investoitavaksi yhteisen hyvän toteuttamiseen. Yhtenä osatekijänä tähän voidaan mainita esimerkiksi pitkään jatkunut köyhyys, joka vaikuttaa ihmiseen etäännyttämällä yhteiskunnasta ja vähentämällä tilaisuuksia tuntea itsemääräämisen, vallan tai oman elämän ennakoitavuuden kokemuksia. Kun resursseja on enemmän ja niiden välillä vallitsee tasapaino, on mahdollista osallistua ja

toimia yhteisen hyvän edistämiseksi. Tämän kaltainen toimiminen on empiiristen tutkimusten mukaan herättänyt tutkittavissa henkilöissä arvokkuuden ja merkityksellisyyden kokemuksia.

Yhteisössä yhteisen hyvän tavoittelemisen Pienperheyhdistyksen kautta voidaan katsoa monien yhden vanhemman perheiden kannalta jo itseisarvoksi. Kun näillä vanhemmilla on osavassa, aktiivisessa ja saman henkisessä joukossa tunne omaan elämään ja yhteiskuntaan vaikuttamisesta ja hyvän asian eteen taistelemisesta, voivat tunteet oman elämän merkityksestä ja oman toiminnan tärkeydestä nousta suuremmaksi osaksi yksilön ajatusmaailmaa. Näin voidaan myös ajatella, että aktiivisella vaikuttamistyöllä Pienperheyhdistyksessä on moninainen rooli sen toiminnassa mukana olevien toimintakyvyn, elämäntilanteen, elämän mielekkyyden sekä minäpystyvyyden tunteiden rakentumisessa.

Kun ihminen saa ja voi vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin, voi oman jäljen jättämistä maailmaan ja siitä seuraavaa tunnetta olla vaikeaa kuvata. Itsensä ja toimintansa arvokkaaksi kokeminen syntyy monen tekijän yhteisvaikutuksesta. Oman elämän merkityksellisyys ja osallisuuden kokemus koostuu elämisestä osana sellaisia vuorovaikutussuhteita ja yhteisöjä, joissa yksilö voi kokea tulevansa ymmärretyksi, arvostetuksi, nähdyksi ja kuulluksi. Itsensä arvostus lähtee pohjimmiltaan siitä kokemuksesta, että muut pitävät arvokkaana ja merkityksellisenä. Näitä osallisuuden, arvokkuuden ja merkityksellisyyden kokemuksia voidaan edistää lisäämällä yksilön psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia voimavaroja. Elämäntilanteesta riippumatta vertaistuki ja yhdessä toimiminen sekä usko omaan toimintaan voivat kantaa pitkälle (Isola ym. 2017, 31). Muita keinoja lisätä näitä voimavaroja voivat olla esimerkiksi kohtuullisen toimeentulon, välttämättömien palveluiden sekä sosiaalisten suhteiden luomisen mahdollistaminen tasapuolisesti. Lisäksi tärkeää olisi tukea yksilön itseohjautuvuutta ja autonomiaa sekä lisätä elinympäristön hallittavuutta, ymmärrettävyyttä ja ennakoimista helpottavia tekijöitä. (Isola ym. 2017, 23.)

2.2 Aktiivinen kansalaisuus

Riippumatta siitä, kuuluuko yksilö valtaväestöön vai ei, jokaisella tulisi olla samat oikeudet sekä mahdollisuudet vaikuttaa ja saada äänensä kuuluviin. Suomen perustuslaissa (L731/1999) Suomen kansalaisen vaikuttamiseen liittyviksi perusoikeuksiksi voidaan mainita esimerkiksi sananvapaus, vapaus yhdistyä ja kokoontua sekä poliittinen oikeus äänestää vaaleissa. Kansalaisfoorumin pääsihteeri Aaro Harjun (2013) mukaan sananvapaus, ajatuksen vapaus ja vapaus ilmaista mielipide ovat ne tekijät, jotka mahdollistavat kansalaisille poliittisten ja sosiaalisten oikeuksien rinnalla mahdollisuuden vaikuttaa yhteiskunnallisella tasolla.

Aktiivisena kansalaisena toimiminen edellyttää kansalaiselta kiinnostusta yhteiskunnan asioihin sekä tietoa ja luottamusta demokratian toimintamahdollisuuksiin. Aktiivinen kansalaisuus vaatii yksilöltä sellaisia arvoja ja asenteita, jotka kunnioittavat erilaisia ihmisiä mielipiteineen. Lisäksi se edellyttää suvaitsevaisuutta ja oman ajattelun sekä toiminnan

perustelemista. Vuorovaikutuksellinen ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivä aktiivinen toimijuus ja sen oikeanlainen suuntaaminen on olennainen osa aktiivista kansalaisuutta. (Harju 2013.)

3 Yhdistystoiminta

Yhteiskunnassa elämisen perustana voidaan pitää kuulumista johonkin yhteisöön. Esimerkiksi joihinkin yhteisöihin, kuten Pienperheyhdistykseen, ihmiset tulevat tietynlaisen elämäntilanteen johdantelemina. Tällaista yhdessäolon muotoa kutsutaan institutionaaliseksi yhteisöksi, jolloin yksilöiden osallistumista yhteisön toimintaan ei määritä esimerkiksi asuinalue tai suku. Yhteisö koostuu yksilöistä, joita yhdistää muun muassa yhteiset elämäkokemukset ja omaan elämäntilanteeseen vaikuttaminen. (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 32-33.) Pienperheitä yhdistää samankaltaiset elämäntilanteet ja niiden tuomat haasteet, joihin yhdistystoiminnalla pyritään vaikuttamaan.

Täysivaltaisen kansalaisuuden yhtenä mittarina voidaan yhteiskunnallisella tasolla pitää täysivaltaista toimimista ja täysi-ikäisyyttä. Kuitenkin täysivaltaisen kansalaisuus perustuu myös oman elämän hallinnan kokemukseen. Yhdistystoiminta on yksi väylä toimia aktiivisena ja autonomisena kansalaisena. (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 34.) Pienperheyhdistyksen perustavana tavoitteena on ajaa yhden vanhemman perheiden etuja ja oikeuksia sekä tuottaa sellaista toimintaa, joka tukee yhteiskunnallista vaikuttamista tästä näkökulmasta.

livosen (2011, 37) mukaan yhdistys käsitteenä voidaan määritellä siten, että ryhmä samoista asioista kiinnostuneita ihmisiä toimii ja työskentelee yhteisen tärkeän tavoitteen hyväksi. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen tai yhdistysten syntyminen kertoo pohjimmiltaan siitä, että yhteiskunnassa on havaittu jokin epäkohta tai tarve, johon tarvitaan uudenlaisia tapoja ajatella ja toimia paremman ratkaisun aikaansaamiseksi. Yhdistystoiminnan tarkoitus ja tavoite on siis vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja erilaisten yksilöiden tai yhteisöjen hyvinvointiin asioita edistävin ottein. Kun yhteinen mielipide tai tiettyjä kansalaisia yhdistävä tekijä muodostaa yksilöistä joukon, saa monelle merkitykselliseksi koettu asia yhteiskunnassa julkisemman ja näkyvämmän muodon. Yhdistysten ja muun kolmannen sektorin toimijoiden ydintehtävä on edistää demokratian toteutumista ja mahdollistaa avoin, tasavertainen julkinen keskustelu tärkeistä asioista. Pienperheyhdistyksen (2018) päätavoitteena oli vuonna 2018 pienperheiden hyvinvoinnin parantaminen ja osatavoitteina verkostojen vahvistaminen, lasten tasavertaisen osallistumisen takaaminen sekä lapsen näkökulman huomioiminen. Lisäksi tavoitteisiin kuului erilaisten perhemuotojen tasavertaistaminen.

Yhdistystoiminnan takana toimii usein johtokunta tai hallitus, joka tekee päätöksiä yhdistyksen ajaman asian käytännön toteutuksesta ja siihen liittyvästä suunnittelusta. Yhdistystoiminnan mahdollistaa ja monipuolistaa monesti kokonaishenkilöstöön verrattuna runsas määrä vapaaehtoistyöntekijöitä sekä joskus myös palkattuja työntekijöitä. Yhdistystoiminta on järjestötoiminnan perustasoa ja vaikuttamistehtävän rinnalla suuri osa sen toiminnasta koostuu

erilaisten tapahtumien ja vertaistoiminnan järjestämisestä. Yhdistystoiminta eroaa eri sektoreiden ja palvelutasojen toiminnasta monesti tiettyyn tärkeään asiaan liittyvän laajan ja syvällisen asiantuntemuksen pohjalta. Tämä asiantuntijuus on myös motivoiva, vetävä voima sekä vaikuttamisen ainutlaatuinen keino. (Iivonen 2011, 38-39.) Esimerkiksi yhdistyksen toimintaan osallistuvilla sosiaali- ja terveysalan työntekijöillä, jäsenillä ja vapaaehtoisilla voi olla erilaista monen vuoden ajan kerättyä tietoa yhdistystä koskevista ilmiöistä sekä niiden vaikutuksista yksilöön ja yhteisöön. Monenlaiset näkökulmat rikastavat keskustelua ja kasvattavat tietopohjaa, kun mielipiteitä ja kokemuksia saadaan niin ammattilaisen kuin kokemusasiantuntijankin suusta.

Pienperheyhdistys on aktiivinen sosiaali- ja terveysalan yhdistys. Tämänkaltaiset yhdistykset yhteiskunnallisina toimijoina kohdistavat vaikuttamistoimintansa kehittämisen ja edistämisen yhteiskunnallista ilmapiiriä ja aktiivista keskustelua. Lisäksi kunnallinen päätöksenteko ja vuorovaikutus vallankäyttäjien ja päättäjien kanssa on tärkeää, jotta saadaan väylä vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon, kansalaisten osallisuuteen ja palveluiden saatavuuteen sekä laatuun. (Iivonen 2011, 39.) Yhdistystoiminnan vaikuttamisen kohteita voivat olla päättäjien lisäksi esimerkiksi yritykset, lahjoitusten tekijät, sponsorit, vapaaehtoistyöntekijät sekä nykyiset ja potentiaaliset uudet jäsenet (Iivonen 2011, 48).

Asioiden eteenpäin vieminen ja julkiseksi tekeminen vaatii yhdistykseltä toimintaa monialaisissa työryhmissä. Vaikuttamisen mahdollisuudet ja edellytykset vaativat suunnitelmallista verkostojen ja yhteyksien solmimista sekä niiden ylläpitämistä. Lisäksi vaikuttamisen voimavaroiksi voidaan lukea tehokas suunnittelu ja taustatyö, jäsenten aktiivisuus toiminnassa sekä yhdistyksen julkisuuden kuvan luominen oikeanlaiseksi. (Iivonen 2011, 40, 44-46.) Yhdistyksellä on monia keinoja vaikuttaa ympäristössään ja sen eri tasoissa. Vaikuttamista voi olla esimerkiksi yhteistyö kuntien, päättäjien tai muiden yhdistysten kanssa. Sitä voi olla myös julkisuus mediassa tai toiminta kampanjoinnin, koulutuksen, kannanoton sekä muiden tilaisuuksien tai tapahtumien järjestämiseksi. Kuitenkaan vaikuttamisen ei aina tarvitse tapahtua näinkään konkreettisella tavalla, sillä vaikuttamisen keinoja ovat myös yksilöihin henkilökohtaisesti vaikuttaminen psyykkisellä ja sosiaalisella tasolla. (Iivonen 2011, 49.) Syy siihen, miksi opinnäytetyön teoreettinen viitekehys perustuu Iivosen kirjoittamaan kansalaistoimijan vaikuttamisoppaaseen, on sen yhteensopivuus Pienperheyhdistyksen kuvaaman toiminnan kanssa. Pienperheyhdistyksen toimintaa kuvaa juurikin Iivosen määrittelemä yhdistystoiminta sekä sen tavoitteet ja tarkoitus.

Tänä päivänä sosiaali- ja terveysalan järjestöillä tai yhdistyksillä on kuitenkin vaikuttamiseen sekä sen tehokkuuteen liittyen asioita kehitettävänä. Uusien ihmisten tavoittaminen, julkisuuteen pääseminen sekä pikainen reagointi toimivat tehokkaasti, onnistuneen vaikuttamistoiminnan muutamina kulmakivinä. Yhteiskuntapoliittinen suunnittelu toteutuu osittain erillään järjestö- ja yhdistystoiminnasta, jonka vuoksi suoran vaikuttamisen keinot ja yli rajojen

tapahtuva kansalaisvaikuttaminen eivät aina saavuta täyttä potentiaaliaan. Vaikka kirjallisuudessa ja poliittisessa keskustelussa tuodaan esille erilaisia vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollistavia muotoja, toiminnan tasolla järjestöjen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon välillä vallitsee välimatka. Syy siihen, miksi kansalaistoiminta on ajoittain tehotonta ja tuloksiltaan heikohkoa, voi olla suomalaisten asenteissa ja arvomaailmoissa. Suomalainen kunnioittaa ja luottaa auktoriteetteihin sekä julkisen vallan voimaan ja oikeellisuuteen. Suomen kansalaiset uskovat virallisiin nimityksiin sekä instituutioihin samalla, kun he kokevat alemmuutta ja tarvetta taipua korkeamman tahon päätöksenteon edessä. Vallankäyttö sekä terve kriittisyys poliittista päätäntävaltaa kohtaan ovat niitä asioita, joita kansalaistoiminta iskostaa kansan ajatteluun ja toimintaan. (Harju 2013.)

3.1 Pienperheyhdistys ry

Pienperheyhdistys on kansalaisjärjestö, joka on tukenut yhden vanhemman perheiden hyvinvointia jo yli 50 vuoden ajan. Yhdistys on perustettu vuonna 1968 Helsingin Ensikodissa asuvien äitien toimesta, jotka halusivat vaikuttaa yhteiskunnan epäkohtiin ja olla tukena tämänkaltaisessa toiminnassa. Pienperheyhdistyksen toiminnassa on mukana yli 600 jäsenperhettä, 11 vakituista työntekijää, noin 50 tuntipalkattua ohjaajaa ja lastenhoitajaa sekä yli 300 vapaaehtoistyöntekijää. Toimintaa rahoittaa STEA eli sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus, Helsingin kaupunki sekä Ragnar Ekbergin säätiö. (Pienperheyhdistys ry 2018.)

Pienperheyhdistys järjestää monipuolisesti erilaista toimintaa. Vertaistoimintaa järjestetään muun muassa perhekahviloissa, erilaisissa ryhmissä, leireillä, retkillä sekä tapahtumissa, joissa voi keskustella ja jakaa ajatuksia arjen haasteista sekä saada uusia ideoita perheen arkeen muilta yhden vanhemman perheiltä. Vertaistukiryhmät kokoontuvat tiettyinä aikoina ja näitä ovat muun muassa itsellisten äitien ryhmä, lapselliset leskiperheet, vauvaperheryhmä, väkivaltaa kokeneiden naisten vertaisryhmä ja pitkäaikaissairaiden lasten perheiden ryhmä. Vertaistoiminnan lisäksi Pienperheyhdistys järjestää myös vapaaehtoistoimintaa, jota voi tehdä osallistumalla vertaistoiminnan tapahtumien, leirien ja retkien järjestämiseen tai sitten toimia vertaisohjaajana toisen vertaisohjaajan tai ammattilaisen kanssa. Tämän lisäksi vapaaehtoistoiminnassa voi olla mukana toimimalla mieskaverina, mummilan isovanhempiana tai tukihenkilönä eroperheen lapselle. (Pienperheyhdistys ry 2018.)

Mieskaveritoiminta on aloitettu vuonna 1992 ja nyt mieskavereita on arviolta noin 260. Mieskaveri-toimintaa järjestetään nykypäivänä myös muuallakin Suomessa kuin Uudellamaalla. Mieskaveri-toiminnan tarkoituksena on muun muassa lisätä lapsen kehitykselle tärkeitä aikuisuhteita. Tarkoituksena on myös tukea yksin lastaan kasvattavan äidin voimavaroja kasvattamalla perheen turvaverkoston. Pienperheyhdistyksen mummilassa koulutetaan vapaaehtoisia kummi-isovanhempia, jotka voivat toimia mummina tai vaarina yhden vanhemman perheen lapselle tai lapsille. Tällä hetkellä vapaaehtoisia kummi-isovanhempia on 90 ja toiminta on ollut käynnissä jo 15 vuoden ajan. Toimintaa ja tapahtumia järjestetään noin joka toinen

kuukausi kummi-isovanhemmille ja lapsille, jonka lisäksi järjestetään säännöllisesti myös erilaisia leikkihetkiä ja perinnejuhlia. Kesäisin järjestetään myös kesäleiri ja retkiä tehdään silloin tällöin. (Pienperheyhdistys ry 2018.)

Tukihenkilötoiminnan rinnalle on perustettu ”Vapaaehtoinen lapsen tukena eroauttamista julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä”-hanke, jonka tarkoituksena on vähentää ristiriitoja ja niiden vaikutuksia, jotka usein liittyvät eroon sekä lieventää vanhemman huolta lapsen hyvinvoinnista. Hankkeen aikana koulutetaan eroperheen lapsille tukihenkilöitä, jotka tapaavat lasta sovittun ajanjakson aikana. Tällöin lapsen on mahdollista purkaa erosta aiheutuneita tunteita ja ajatuksia sellaisen aikuisen kanssa, joka on tilanteessa puolueeton. (Pienperheyhdistys ry 2018.)

Vertais- ja vapaaehtoistoiminnan lisäksi Pienperheyhdistys ry tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuden osallistua ja kanavan vaikuttaa asioihin. Esimerkiksi erilaisissa tapaamisissa suunnitellaan kannanottoja ja kampanjoita, joihin voi osallistua. Vaikuttamistyön tavoitteena on tehdä yksinhuoltajuuden ja yhden vanhemman perheiden kokemuksia arjesta näkyväksi. Tämän lisäksi perhepolitiikkaan vaikuttaminen on tärkeä osa Pienperheyhdistyksen vaikuttamistyötä ja viime vuosina yhdistys on tehnyt vierailuja myös eduskuntaan ja tavannut kunnanvaltuutettuja. (Pienperheyhdistys ry 2018.) Tämä opinnäytetyö liittyy vahvasti juurikin vaikuttamiseen ja tarkoituksena on kuvailla Pienperheyhdistyksessä käyvien vanhempien kokemuksia vaikuttamisen mahdollisuuksista, joita Pienperheyhdistys heille tarjoaa.

3.2 Pienperheyhdistyksen jäsenet

Yhden vanhemman perheellä tarkoitetaan sellaista perhettä, jossa toinen vanhempi elää yksin lapsen kanssa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö lapset voisi viettää aikaa myös toisen vanhemman luona. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.) Yhden vanhemman perheiksi luetaan esimerkiksi yksinhuoltajat, vuoroviikkovanhemmat, yhteishuoltajat sekä yksin lastaan odottavat. Heillä kaikilla on mahdollisuus osallistua Pienperheyhdistyksen toimintaan. Luokkasen (2015, 13) mukaan, mihin tahansa perhe- tai asumismuotoon päädytäänkään, on aina mentävä lapsen etu ja hyvinvointi edellä.

Pienperheitä voi olla monenlaisia ja yleisin muoto on yksinhuoltajuus. Yksinhuoltajuudella viitataan perheeseen, jossa on vähintään yksi huoltaja sekä alaikäinen lapsi. Yksinhuoltajaksi voi päätyä monesta syystä, joista yleisimpiä syitä ovat avo- tai avioliiton purkautuminen, aviottomana lapsen hankkiminen, adoptoiminen tai leskeksi jääminen. Yhteiskunnassamme naisista muodostuu yksinhuoltajien enemmistö. Yksinhuoltajuus käsitteenä voidaan käytännön tasolla kokea ongelmalliseksi sen moniulotteisuuden vuoksi. Huoltajuudella on tarkoitus viitata niihin laissa määriteltyihin tehtäviin tai toimintoihin, jotka huoltajan tulee taata lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja kehityksen varmistamiseksi. Yhden vanhemman perheisiin voidaan viitata esimerkiksi puhumalla yksinhuoltajista arkipuheessa, vaikka lapsen huoltoon liittyvät järjestelyt

ja perheen asumismuoto olisivatkin monimuotoisempia. Yksinhuoltajuuden termi voi myös toimia rajoittavana tekijänä lapsen huoltajuutta kuvatessa, sillä tämän yhden vanhemman lisäksi lapsella voi olla muita merkityksellisiä ja tärkeitä perhesuhteita. Usein yksinhuoltajaperheeseen kuuluu myös toinen vanhempi, joka osallistuu lapsesta ja lapsen tarpeista huolehtimiseen sovitulla tavalla, vaikka hänellä ei olisikaan huoltajuutta. (Forssén ym. 2009, 11-12, 48.)

Yhden vanhemman perheenä elämiseen liittyy korkea pienituloisuusriski, jonka lisäksi haasteita saattaa seurata esimerkiksi työssäkäynnin ja perhe-elämän yhdistämisestä. Pienituloisuutta selittää mm. työttömyyden lisääntyminen sekä erilaisten perhe-etuksien leikkaukset. Tämän vuoksi yhden vanhemman perheet ovat yleensä riippuvaisempia tulonsiirroista kuin muut perhemuodot. Tästä syystä onkin todettu, että pienituloisuus voi aiheuttaa muun muassa häpeän tunteita, alentaa koulutustasoa, heikentää terveyttä ja vanhemmuutta. Erityisesti siksi yksin lastaan kasvattavilla on tarve löytää vertaisia ja luoda sosiaalisia verkostoja, sillä esimerkiksi eron takia ystävyysuhteet ovat voineet muuttua ja vähentyä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.) Pienperheyhdistys tarjoaa juurikin vertaisryhmätoimintaa ja ryhmiä erilaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille, joihin osallistua. Tämän lisäksi sieltä saa apua esimerkiksi lastenhoitoon sekä väylän vaikuttaa sellaisiin arjen epäkohtiin, joita yhden vanhemman perheet usein kohtaavat.

4 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli ”Millaisia kokemuksia Pienperheyhdistys ry:n toiminnassa mukana olevilla vanhemmilla on yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista Pienperheyhdistyksessä?”. Kun tutkimuskysymykseen saatiin vastauksia, voitiin niitä tulkitsemalla saada selville tärkeää tietoa vanhempien kokemuksista. Kokemuksiin perustuvaa tietoa analysoitaessa, Pienperheyhdistys sai informaatiota vanhempien kokemuksista aktiivisena kansalaisena toimimisesta. Tämän myötä on mahdollista myös lisätä toiminnassa mukana olevien yksilöiden motivaatiota ylläpitää tai muuttaa vaikuttamistoimintaansa. Opinnäytetyöstä saatava tieto voi myös tarjota viitteitä siitä, miten Pienperheyhdistys voisi tukea ja ohjata kansalaisten itsestä lähtevää vaikuttamista, mutta myös siitä, miten se voisi organisaatiossa tarjota monipuolisia mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnassa.

5 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön toteutuksessa käytettiin aineistonkeruumenetelmänä avointa kyselyä, jonka avulla oli mahdollista saada selville vastaajien mielipiteitä ja kokemuksia yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista. Kyselylomakkeita kannattaa käyttää silloin kun halutaan saada selville, mitä ihmiset tuntevat, kokevat, uskovat tai ajattelevat tietystä aiheesta. Avointen kysymysten avulla vastaajalla on mahdollisuus ilmaista itseään itselleen luontevin sanoin ja vastausten avulla voidaan nähdä, mikä on vastaajan näkökulmasta tärkeää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 185, 201.) Tutkimuskysymys keskittyi yksilön kokemukseen

yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista ja tällä tavoin toteutetulla avoimella kyselyllä voitiin saada näkyviin yksilöiden ajatuksia ja uskomuksia kysytyistä teemoista. Avoimet kysymykset voivat nimittäin antaa vastaajalle mahdollisuuden sanoa sen, mitä hän todella ajattelee eikä vastaaja ole sidottu monivalintakysymysten tavoin tiettyihin vastausvaihtoehtoihin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 201).

Osallistuimme tammikuussa 2019 Pienperheyhdistyksen järjestämään vaikuttamisviikonloppuun, jonka tarkoituksena oli yhdessä perheiden kanssa suunnitella kevään eduskuntavaaliteemoja. Ideana oli keskustella sellaisista teemoista, mitkä olisi hyvä nostaa esille ennen vaaleja ja joista olisi hyvä käydä keskustelua ehdokkaiden kanssa.

Vaikuttamisviikonloppuun osallistui loppujen lopuksi 9 aikuista ja 11 lasta. Meidän roolimme oli viikonloppuna tutustua jäsenperheisiin, kertoa opinnäytetyömme taustasta ja tarkoituksesta sekä osallistua toiminnanohjaukseen. Mielestämme oli ensiarvoisen tärkeää tutustua yhden vanhemman perheisiin ja ymmärtää ilmiötasolla, millaisia asioita pienperheet kohtaavat arjessaan. Viikonloppun ansiosta opinnäytetyön tarkoitus konkretisoitui ja ajatus opinnäytetyön toteutustavasta alkoi muotoutua. Saimme käsityksen siitä, mitä Pienperheyhdistyksessä toimiminen näille perheille merkitsee ja saimme kuulla autenttista kerrontaa siitä, millaisiin epäkohtiin pienperheet arjessaan jatkuvasti törmäävät ja mihin asioihin he haluaisivat oikeasti vaikuttaa. Tämä oli yhtenä syynä siihen, miksi päädyimme toteuttamaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvän opinnäytetyön. Jäseniin ja ilmiöihin tutustumisen lisäksi osallistuimme viikonloppuun myös siitä syystä, että jäsenten tutustuessa meihin henkilökohtaisesti, heillä oli mahdollisesti matalampi kynnys vastata opinnäytetyöhön liittyvään avoimeen kyselyyn.

5.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusotteella Pienperheyhdistys ry:n toimintaan osallistuvien vanhempien yhteiskunnallisen vaikuttamisen kokemusten kuvaamiseksi. Tietoa kerätiin avoimen kyselyn avulla, joka sisälsi taustakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Kuten Heikkilä (2014, 17) toteaa, täytyy tutkimuskysymyksen avulla päättää, mikä on kohderyhmä ja millainen aineistonkeruumenetelmä on sopiva kuhunkin tilanteeseen. Kohderyhmä oli Pienperheyhdistyksen toiminnassa mukana olevat vanhemmat ja tutkimuskysymyksen mukaisesti aineistoa päädyttiin keräämään avoimen kyselyn avulla.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä, sillä tarkoituksena oli kuvailla ihmisten kokemuksia. Kuten Vilkkä (2015, 118, 120-121) toteaa, laadullisen tutkimuksen tavoitteena on saada selville ihmisen omakohtainen kokemus todellisuudesta. Yleensä on ajateltu, että ihmisen vastauksiin vaikuttaa juuri hänen elämässään merkityksellisinä pidetyt asiat. Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän erityispiirteenä voidaan pitää sitä, että tarkoituksena ei ole löytää absoluuttista totuutta tutkittavasta asiasta, vaan tavoitteena on

ennemminkin kuvailla tutkimuksen aikana muotoutuneita yksilöllisiä tulkintoja. Nämä tulkin-
nat eivät aina ole suoraan havaittavissa, vaan niitä pyritään tutkimuksen kuluessa ratkaise-
maan. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä korostuvat kolme erilaista tutkimuskohteen näkö-
kulmaa, joita ovat prosessi, ilmiön intentio sekä konteksti. Prosessilla tarkoitetaan tutkimus-
aikataulun sekä tutkimusaineiston ymmärrystä suhteessa tutkittavan ilmiön käsittämiseen.
Tätä prosessia ei voida tietoisesti nopeuttaa. Intentiolla tarkoitetaan sitä, että tutkimustilan-
teessa tutkija havainnoi tutkittavan motiiveja ja tarkoitusperiä, joita hänen ilmaisuunsa liit-
tyy. Näitä voivat olla muun muassa liioittelu, vähättely, kaunistelu ja asioiden peittäminen. Tässä
tapauksessa kontekstilla tarkoitetaan niitä yleisiä sosiaalisia, historiallisia, kulttuurisia sekä
ammattillisia yhteyksiä, jotka liittyvät tutkittavaan ilmiöön tai asiaan.

Opinnäytetyön kontekstina toimi Pienperheyhdistyksen toiminnassa mukana olevat vanhem-
mat, yhdistystoiminta, yhteiskunnallinen vaikuttaminen sekä osallisuus yhteiskunnassa. Ole-
tuksena oli, että avoimeen kyselyyn vastaajilla voi esiintyä vastauksissa jonkinlaisia intenti-
oita, kuten esimerkiksi vähättelyä tai liioittelua. Lisäksi opinnäytetyötä tehdessä täytyi huo-
mioida tutkimusaikataulun merkitys suhteessa ymmärryksen kehittymiseen. Pitkä ajanjakso
voi vaikuttaa tutkijan motiiveihin ja siihen, ettei tutkimusta ole enää mielekästä toteuttaa
alkuperäisellä tavalla (Vilka 2015, 121). Tämän vuoksi kohtuullisen nopea tutkimusaikataulu
tässä opinnäytetyössä nähtiin positiivisena asiana.

5.2 Aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyön aineisto kerättiin avoimen kyselyn avulla. Tämänkaltaiselle aineistonkeruume-
netelmälle on erilaisia määritelmiä, kuten lomakekysely, kyselytutkimus ja kyselylomake.
Tässä opinnäytetyössä käytetään aineistonkeruun menetelmästä käsitettä avoin kysely.

Avoin kysely toteutettiin keräämällä tietoa yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksien
kokemuksista Pienperheyhdistyksen toiminnassa mukana olevilta vanhemmilta. Tärkeää oli
saada tietää, kokevatko vanhemmat, että he oikeasti pystyvät vaikuttamaan omiin asioihinsa
ja onko se mahdollista yhdistyksen välityksellä. Omien mahdollisuuksien konkreettinen poh-
dinta voi sekin jo omalta osaltaan tehostaa henkilökohtaista vaikuttamisen kokemusta. Myös
Pienperheyhdistyksen työntekijät saivat arvokasta tietoa siitä, millaisia kokemuksia toimin-
nassa mukana olevilla vanhemmillä on vaikuttamisesta ja sen mahdollisuuksista. On nimittäin
olemassa mahdollisuus, että jos jäsenet kokivat voivansa vaikuttaa, he myös jatkossakin toi-
mivat aktiivisina kansalaisina Pienperheyhdistyksessä. Vanhemman kokemus onnistuneesta
vaikuttamisesta voidaan tulkita Pienperheyhdistyksen näkökulmasta viestinä siitä, että nykyi-
set toimintatavat ja periaatteet palvelevat tarkoitustaan. Toisaalta myös negatiiviset tai epä-
selvät kokemukset vaikuttamisen mahdollisuuksista olivat tärkeää tietoa toiminnan muuttami-
sen ja kehittämisen kannalta.

Oma näkemys yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta on subjektiivinen ja siksi opinnäytetyön aineistonkeruu toteutettiin avoimen kyselyn avulla. Avoin kysely sisälsi taustakysymyksiä, jotka koskivat tutkittavaa itseään. Näitä olivat henkilön ikä, koulutustausta, työllisyystilanne, lasten lukumäärä, kuinka kauan on ollut mukana yhdistyksen toiminnassa sekä äänestysaikomus kevään 2019 eduskuntavaaleissa. Taustakysymysten lisäksi se sisälsi avoimia kysymyksiä, jolloin vastaaja sai näihin vastatessaan mahdollisuuden kuvata omin sanoin tuntemuksiaan liittyen avoimessa kyselyssä käsiteltäviin teemoihin. Avoimet kysymykset käsitelivät Pienperheyhdistyksen toiminnassa mukana olevien vanhempien yhteiskunnallisen vaikuttamisen kokemuksia.

Ottaen huomioon tutkimuskysymyksen laadun, kvalitatiivisella tutkimusotteella oli mahdollista saada paremmin vastauksia kuin kvantitatiivisella tutkimusotteella. Laadullisen tutkimuksen näkökulmasta on tärkeää, että tietoa kerätään sellaisilta henkilöiltä, jotka tietävät tutkittavasta ilmiöstä eli tässä tapauksessa vaikuttamisesta tai että heillä on jonkinlaista kokemusta aiheesta. Toisin sanoen avoimeen kyselyyn osallistuneiden valinta täytyi olla jollakin tasolla ennalta harkittua ja juuri tarkoitukseen sopivaa. On myös syytä muistaa, että laadullista tutkimusta toteuttaessa vastaamattomuus ei ole yleistettävyyden kannalta ongelma, sillä tutkimuksen tarkoituksena ei edes ole yleistäminen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 86, 98.) Tästä syystä avoin kysely lähetettiin sähköpostitse vaikuttamisviikonloppuun osallistuneille yhdeksälle vanhemmalle, jotka olivat henkilökohtaisesti tutustuneet meihin opinnäytetyön tekijöinä. Vaikuttamisviikonloppu järjestettiin tammikuussa 2019 ja sähköinen avoin kysely lähetettiin osallistuneille vanhemmille maaliskuussa 2019. Heidän lisäksi avoin kysely lähetettiin samaan aikaan myös sellaisille 30:lle yhdistyksen toiminnassa mukana oleville vanhemmalle, joiden tiedettiin olevan enemmän tai vähemmän mukana yhdistyksen toiminnassa, mutta eivät olleet osallistuneet vaikuttamisviikonloppuun.

Sähköisesti lähetetyn kyselyn lisäksi toteutettiin informoitu kysely, joka on yksi kontrolloidun kyselyn muoto. Tällä tarkoitetaan sitä, että avoin informoitu kysely jaettiin sellaisessa ympäristössä, tässä tapauksessa Pienperheyhdistyksen tiloissa, jossa kohderyhmä oli tavoitettavissa henkilökohtaisesti. Tämän yhteydessä kerroimme avoimen informoidun kyselyn tarkoituksesta sekä vastasimme kysymyksiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 196-197.) Avoin informoitu kysely toteutettiin kerran viikossa järjestettävässä Soppakuppila-tilaisuudessa, johon voivat osallistua kaikki Pienperheyhdistyksen toiminnassa mukana olevat vanhemmat. Opinnäytetyön aineisto kerättiin kahtena eri kertana. Tällä tavoin varmistettiin aineiston riittävä laajuus, sillä Ruskoahon, Vänskän, Heikkilän, Hyppölän, Halilan, Kujalan, Virjon ja Mattilan (2010) mukaan sähköpostikyselyn sopivaa vastaajamäärää ei voida varmistaa. Sähköpostikyselyn riskejä ovat esimerkiksi tietotekniset haasteet, huono internet-yhteys tai tekniset viat tietokoneissa. Lisäksi on yleistä, että sähköisesti täytettävää lomaketta täytettäessä tietokoneella on muutaakin tekemistä ja avoimia ohjelmia, jolloin riski keskeyttää kysely, on suuri. Paperinen kysely on myös helpompi keskeyttää ja jatkaa kuin sähköinen versio.

Avoim informoitu kysely jaettiin jokaiselle siihen osallistumiseen halukkaalle vanhemmalle ja he saivat itse kirjoittaa vastauksensa omassa tahdissaan. Toisin sanoen avoimeen informoituun kyselyyn vastaaminen oli mahdollista koko tilaisuuden ajan, eikä tarkoituksena ollut pitää yhtä tiettyä vastaamiseen varattua hetkeä. Tähän päädyttiin siitä syystä, että ihmisiä saapui ja lähti tilaisuudesta eriaikaisesti. Tällä tavoin mahdollistettiin myös se, että avoimeen informoituun kyselyyn vastaaminen tapahtui mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Avoimen informoidun kyselyn alkuun oli liitettynä saatekirje, jossa kuvattiin avoimen kyselyn tarkoitusta ja tavoitetta sekä tarkennettiin kyselyssä esille tulevaa yhteiskunnallisen vaikuttamisen käsitettä. Poiketen sähköisesti vastanneista vanhemmista, soppakuppilaa osallistuvilla henkilöillä ei välttämättä ollut kokemusta yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja etukäteen ei voitu tietää, ketkä kaikki vastaisivat kyselyyn tai millaista kokemusta ja tietoa heillä on aiheesta. Soppakuppilassa järjestetystä avoimesta informoidusta kyselystä saatiin yhteensä 10 vastausta. Heidän lisäksi Soppakuppilassa oli muutama henkilö, jotka eivät halunneet osallistua.

Myös sähköpostikyselyyn vastaajille lähetettiin sähköpostilla linkki, joka sisälsi edellä mainitun avoimen kyselyn saatekirjeineen. Vilkka (2015, 189-191) toteaa, että saatekirjeen perustana on motivoida vastaajaa osallistumaan kyselyyn. Kyselyssä ja siihen liitetyssä saatekirjeessä vaikuttaa kolme huomioitavaa asiaa, joita ovat kyselyn ja saatekirjeen visuaalinen ilme, kyselyn laajuus ja kieli sekä saatekirjeen sisältö. On myös pystyttävä perustelemaan, minkä vuoksi on erityisen tärkeää, että jokaisen henkilökohtainen vastaus on merkityksellinen. Saatekirjeessä on myös tultava ilmi muun muassa opinnäytetyöhön liittyvät osapuolet sekä heidän yhteystietonsa, opinnäytetyön tavoite, tarkoitus sekä tieto siitä, miten tuloksia hyödynnetään. Lisäksi on hyvä kertoa, milloin on opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika ja painottaa vastaajien henkilösuojan toteutumista.

Saatekirjeessä ilmoitettiin vastausaika, joka oli aluksi kahden viikon pituinen ja sen jälkeen avoimeen kyselyyn vastaamisesta lähetettiin muistutusviesti vastaanottajille. Tämän jälkeen oli vielä muutama päivä aikaa vastata avoimeen kyselyyn. Lisäksi saatekirjeessä oli mukana kaikki edellä mainitut tärkeät seikat, kuten milloin on opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika ja että avoimeen kyselyyn vastaaminen tapahtuu anonyymisti.

Avoim kysely lähetettiin saatekirjeineen noin kolmellekymmenelle vaikuttamistoiminnasta kiinnostuneelle Pienperheyhdistyksen toiminnassa mukana olevalle vanhemmalle sekä vaikuttamisviikonloppuun osallistuneille 9 vanhemmalle. Näistä 12 henkilöä palautti joko osittain tai kokonaan täytetyn avoimen kyselyn. Osa näistä kahdestatoista vastaajasta ei siis vastannut jokaiseen kysymykseen eli vastausmäärät kysymyksittäin sähköisessä avoimessa kyselyssä vaihtelivat 10-12 välillä. Kymmenen henkilöä palautti Soppakuppilassa jaetun paperisen informoidun kyselyn. Näistä kasvokkain jaetuista avoimista kyselyistä kaikki vastaajat eivät myöskään vastanneet jokaiseen kysymykseen. Sekä sähköisessä että paperisessa avoimessa

kyselyssä kuitenkin enemmistö vastasi jokaiseen kysymykseen. Vastaajia oli siis kaiken kaikkiaan 22 henkilöä.

5.3 Sisällönanalyysi menetelmänä

Tässä opinnäytetyössä käytämme Tuomen ja Sarajärven mallia aineistolähtöisen sisällönanalyysin tekemisestä. Tuomi & Sarajärvi (2018, 117,119) toteavat, että sisällönanalyysi analyysimenetelmänä sopii hyvin analysoimaan sellaista aineistoa, jota ei ole täysin strukturoitu. Tällaisia voivat esimerkiksi olla päiväkirjat, haastattelut, kirjeet tai muut kirjallisiksi dokumenteiksi laskettavat materiaalit. Analyysimenetelmän pyrkimys on saada aikaan tiivistetty ja yleispätevä kuvaus ilmiöstä, jota tutkitaan. Sisällönanalyysin tarkoituksena on myös sanallisesti kuvata kirjallista tuotosta. Lisäksi sillä pyritään siihen, että aineisto saadaan järjestettyä selkeään muotoon ilman, että mitään merkityksellistä informaatiota jää analyysin ulkopuolelle. Vilka (2015, 163) toteaa, että sisällönanalyysin tarkoituksena on etsiä merkityssuhteita ja kokonaisuuksia eikä niitä koskevaa tietoa ole mahdollista esittää numeerisessa muodossa. Tässä opinnäytetyössä aineistonkeruumenetelmänä käytettiin avointa kyselyä, jonka analysointiin sisällönanalyysi menetelmänä sopii erityisen hyvin.

Sisällönanalyysi voidaan jakaa teorialähtöiseen ja aineistolähtöiseen analyysiin. Tässä opinnäytetyössä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysiä analyysimenetelmänä. Vilkan (2015, 163) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on tavoitteena etsiä tutkittavasta aineistosta jonkinlainen logiikka, joka pyritään löytämään ennen analysoinnin aloittamista. Aineistolähtöisen analyysin prosessi on jaettu kolmeen eri vaiheeseen, joita ovat pelkistäminen eli redusointi, ryhmittely eli klusterointi sekä teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi. Ennen analysointiprosessin aloittamista tulee määrittellä analyysiyksikkö, joka voi olla esimerkiksi sana, lause, lausuma tai ajatuskokonaisuus. Tutkimuskysymys ja aineiston laatu määrittelevät analyysiyksikön muodon. Analyysiyksikön määrittelemisen jälkeen aloitetaan pelkistäminen, jolloin tutkittavasta aineistosta jätetään pois kaikki tutkimuksen näkökulmasta turhat asiat. Toisin sanoen analysoitava informaatio tiivistetään tai jaotellaan osiin. Pelkistämisen avulla pyritään etsimään tutkimuskysymystä kuvaavia ilmaisuja. Tämän jälkeen voidaan erotella samaa tarkoittavat ja eriävät ilmaisut toisistaan esimerkiksi värikoodien avulla. Seuraavan vaiheen eli ryhmittelyn pohja luodaan yhdistämällä pelkistetyt ilmaukset omiksi ryhmiksi ilman, että kadotetaan alkuperäisestä datasta mitään. Toisin sanoen ryhmittelyssä eli klusteroinnissa samaa tarkoittavat asiat yhdistetään eri luokkiin, joista muodostuvat alaluokat. Tällöin aineisto tiivistyy, sillä yksittäiset asiat tulevat osaksi yleisempiä käsitteitä. Viimeisessä vaiheessa, aineiston käsitteellistämässä eli abstrahoinnissa, erotetaan aineistosta tutkimuksen olennainen tieto ja muodostetaan sen perusteella teoreettisia käsitteitä. Voidaankin siis ajatella, että ryhmittely ja käsitteellistäminen kulkevat käsi kädessä. Käsitteellistämisen perusidea on, että alkuperäisdatan ilmauksista kuljetaan kohti teoreettisia

käsitteitä ja päätelmiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122-127.) Tässä opinnäytetyössä ei kuitenkaan luotu uusia teoreettisia käsitteitä tai päätelmiä.

Tässä opinnäytetyössä noudatettiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin mallia. Aineistolähtöisyyden takia ei voitu ennen analysoinnin suorittamista tietää, millaisia tai minkä tasoisia luokkia aineistosta syntyy, vai syntyykö niitä ollenkaan. Jokainen aineisto on nimittäin ainutlaatuinen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 12.) Tässä opinnäytetyön sisällönanalyysissä syntyi alaluokkien lisäksi yläluokat, vaikka jossain kohtaa analysointia teemoittelu näyttäytyikin todennäköisempänä vaihtoehtona. Aineistosta syntyi neljä yläluokkaa ja kymmenen alaluokkaa.

Kuvio 1: Aineiston ala- ja yläluokat

6 Tulokset

Tämä kappale käsittelee opinnäytetyöstä saatuja tuloksia. Taustatietojen perusteella enemmistö vastaajista oli 36-45-vuotiaita, alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita henkilöitä. Suurin osa vastaajista oli työelämässä ja heillä oli lapsia keskimäärin yksi. Se, kuinka kauan vanhemmat olivat olleet Pienperheyhdistyksen toiminnassa mukana, vaihteli jonkin verran. Esimerkiksi yhdeksän vastaajaa oli ollut toiminnassa mukana 0-3 vuotta, kahdeksan vastaajaa 4-7 vuotta ja viisi vastaajaa 8-12 vuotta.

Avoin kysely sisälsi neljä avointa kysymystä, joista käytettiin aineiston analysointiin niistä kolmea. Neljäs kysymys ei vastannut suoraan tutkimuskysymykseen, joten se jätettiin

analysointivaiheesta ulkopuolelle. Opinnäytetyön aineiston analysoinnin tuloksena syntyi kymmenen alaluokkaa, joita olivat kokemukset osallistavasta toiminnasta, kokemus vaikuttamistoiminnan näkyvyydestä, kokemus yhdessä vaikuttamisesta, yhdistyksen tarjoama tuki, eriarvoisuuden vähentäminen, pienperheiden asemaan vaikuttaminen, kokemukset yhdistystoiminnan haasteista, henkilökohtainen tunne siitä, että ei pysty vaikuttaa, ajan ja jaksamisen puute sekä halu vaikuttaa enemmän. Alaluokista syntyi neljä yläluokkaa, joita olivat osallistava ja näkyvä vaikuttamistoiminta, tuki ja yhteisöllisyys, asema yhteiskunnassa sekä rajalliset resurssit ja voimavarat. Yläluokat ovat sisällöllisinä otsikoina tämän opinnäytetyön tuloksissa.

6.1 Osallistava ja näkyvä vaikuttamistoiminta

Avoimen kyselyn sisältämien kolmen avoimen kysymyksen kautta saatiin vastauksia tutkimuskysymykseen, joka oli seuraavanlainen: millaisia kokemuksia Pienperheyhdistys ry:n toiminnassa mukana olevilla vanhemmilla on yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista Pienperheyhdistyksessä? Ensimmäinen avoin kysymys oli: miten yhteiskunnallinen vaikuttaminen mielestäsi näkyy Pienperheyhdistyksen toiminnassa? Vastausten analysoinnin tuloksena saatiin selville, että vastaajat kokivat Pienperheyhdistyksen toiminnan osallistavaksi ja vaikuttamistoiminnan näkyväksi. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnassa vaikuttamistoiminta on yhä enenevässä määrin ottamassa suurempaa roolia. Vaikuttamistoiminnan tavoitteena on mm. vaikuttaa lainsäädäntöön, palveluihin sekä yhteiskunnallisen ilmapiirin paranemiseen. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen vaikuttamistoiminnassa on yhdistyneenä sekä ammattilaisten tieto että jäsenten asiantuntemus omasta arjestaan. Usein vaikuttaminen on melko näkymätöntä ja asioiden aikaansaaminen vaatii pitkäjänteistä työtä. Moni avoimeen kyselyyn vastanneista toi esiin, että yhteiskunnallinen vaikuttaminen näkyy yhdistyksen toiminnassa eri tavoin, joita alla olevissa esimerkeissä on kuvattu. Yhdistyksen toiminta koettiin osallistavana ja että yhdistyksellä on monipuoliset vaikuttamisen mahdollisuudet. Eräs vastaaja oli myös kokenut, että yhdistyksen kautta on mahdollisuus pohtia mm. yhteiskunnallisia asioita. Lisäksi tuotiin esiin ajatus siitä, että yhdessä voidaan pohtia asioita ja saada ääni kuuluviin.

V1: ”Vaalipaneelit, blogit, twitter”

V4: ”Monipuolisesti osallistuva ja näkyvä yhdistys. Mahdollistaa kanavan päästä helpommin vaikuttamaan.”

SV20: ”Pienperheyhdistys on monipuolinen kansalaisvaikuttamisen väline. Lapsille on omaa vaikuttamistoimintaa pikkuparlamentin muodossa, jossa opetellaan ja tutustutaan vaikuttamiseen lapsilähtöisesti ja lasten kokemusmaailmasta käsin. Aikuisille tarjotaan upeita mahdollisuuksia olla mukana esimerkiksi eduskuntavaalityöskentelyssä. Samalla yhdistys haluaa herättää ja haastaa itseään yhteiskunnalliseen keskusteluun, kannanottoihin ja vaikuttamaan jokaisen yksinhuoltajan omista tarpeista käsin. Tätä varten yhdistys tarjoaa ansiokkaasti

henkilökunnan laajamittaisen tuen ja jäsenille jopa mahdollisuuden lomilla samalla kun he miettivät tärkeitä ja omakohtaisia vaikuttamisen keinoja.”

Kuten Isola ym. (2017, 31) tuovat esiin, on mahdollista vaikuttaa monin eri tavoin. Vaikuttaminen voi olla sekä henkilökohtaista että poliittista toimijuutta. Henkilökohtaisella toimijudella tarkoitetaan sitä, että ihminen on yhteydessä omiin voimavaroihin ja tarpeisiinsa. Sen voidaan ajatella olevan myös kuulumista sellaisiin suhteisiin, jotka tuottavat hyvinvointia, oman osaamisen esille tuontia ja jonkinlaisen merkin jättämistä maailmaan. Poliittinen toimijuus taas mahdollistaa vaikuttamisen ryhmässä, yhteisössä tai yhteiskunnassa, itsen ulkopuolella. Sen voidaan ajatella olevan myös vapautta keskustella erilaisista asioista, kuten etii-kasta. Jo pienikin vaikuttaminen voidaan ajatella olevan osa poliittista toimijuutta, sillä politiikan ajatellaan olevan sellaista toimintaa, jonka tähtäimenä on asioiden muuttaminen tai säilyttäminen. Toisin sanoen jo se on itsessään merkittävää, että vastaajat kokivat yhdistyksen tarjoavan heille kanavan vaikuttaa ja että heille tarjoutuu mahdollisuus vaikuttaa omalla tavallaan, joko henkilökohtaisesti tai sitten osana yhteisöä. Muutama vastaajista toi esiin, että vaikuttamistoimintaa on erityisesti vaalien alla ja yksi vastaajista koki, että vaikuttamistoimintaa on vaaleja lukuun ottamatta vähän.

SV11: ”Ainakin vaalien alla on vaikuttamistoimintaa.”

V7: ”Yritämme yhdessä vaikuttaa päättäjiin esim, vaalien alla.”

V10: ”... Hyvä jos PPY yrittää lobata pienperheiden asioita etenkin vaalien alla, muussa toiminnassa olen huomannut tätä tosi vähän.”

Moni vastaajista koki, että yhdistyksen kautta vaikuttaminen onnistuu ja yhdistys on osallistava ja vaikuttamistoiminta näyttävää. On kuitenkin syytä pohtia kevään eduskuntavaalien vaikutusta henkilöiden vastauksiin ja siihen, onko vaikuttamistoimintaa vaalien ulkopuolella tarpeeksi.

6.2 Tuki ja yhteisöllisyys

Toinen avoin kysymys oli seuraavanlainen: millaisiin yhteiskunnallisiin asioihin koet pystyväsi vaikuttamaan Pienperheyhdistyksen välityksellä? Vastaajat kokivat, että he pystyvät vaikuttamaan mm. yksinhuoltajien tukiin ja maineeseen, lasten asemaan ja perheiden tasa-arvoisuuteen. Vastaajilla oli syntynyt kokemus siitä, että yhdistyksen tuen avulla he kykenevät vaikuttamaan erilaisiin yhteiskunnallisiin asioihin. Toisin sanoen yhdistys tarjoaa heille sekä sosiaalista että taloudellista tukea. Tuen ja yhteisöllisyyden yläluokka syntyi alaluokista, joita olivat kokemus yhdessä vaikuttamisesta ja yhdistyksen tarjoamasta tuesta. Yhdistyksen tarjoama tuki mainittiin mm. lastenhoitona, sosiaalietuuksina ja henkilökunnan tukena.

V4: ”Yksinhuoltajien tuet, lasten asema, perheiden tasa-arvoisuus, päivähoiton kulut.”

V11: ”Lasten ja erilaisten perheiden asemaan. Työn ja perheen yhteensovittamiseen. Eroperheiden tilanteiden helpottamiseen. Tässä yhdistyksessä järjestetään aina lastenhoito tarvittaessa. Hyvä esimerkki muillekin yhteiskunnan toimijoille.”

V21: ”Monimuotoinen vaalityöskentely on ollut antoisaa sillä yhdistys on tarjonnut tukea upealla tavalla jotta voimme jäsenistönä ajaa meille tärkeitä asioita eteenpäin.”

Eräs vastaaja koki, että hän on mm. oppinut yhdistyksen avulla paljon politiikasta ja oppinut kyseenalaistamaan asioita. Lisäksi yhteisöllisyys nousi vastauksissa esiin mm. yhdessä vaikuttamisen ja vertaistoiminnan muodossa. Vastauksissa toistui sana ”yhdessä”, joka liitettiin eri asioihin.

Vertaistoiminnalla tarkoitetaan sellaista auttamisen ja tuen muotoa, jonka perusajatus on se, että yhteisen kokemuksen tai esimerkiksi sairauden omaavat ihmiset saavat toisiltaan sellaista tukea, jota muut tahot eivät pysty tarjoamaan. Vertaistoiminnan käsite on moniulotteinen ja eri tahot määrittelevät sen hieman eri tavoin. Vertaistoiminnan ja vertaistuen käsitteet menevät myös helposti sekaisin ja niistä puhutaan myös samaa tarkoittavina asioina. Vertaistointiaan osallistumisen syynä on yleensä se, että osallistujat kokevat vertaistukiryhmissä tulevansa paremmin kuulluksi, ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Voi myös olla, että vertaisryhmä on monelle sellainen paikka, missä voi käydä kaikenlaisia ajatuksia ja tunteita läpi sekä tuntea itsensä merkitykselliseksi, joka on jokaiselle ihmiselle tärkeää. (Laatikainen 2010, 11-12, 18.)

SV16: ”Yhteiset tapaamisen vaikuttamisen tiimoilla, pohditaan yhdessä ja ryhminä, mikä mättää, mitä pitäisi parantaa jne.”

SV17: ”Erittäin hyvin, mahdollisuus saada yhteisesti ääntä kuuluviin, nostaa asioita esiin ja saada voimavaroja jaksamiseen, edes miettiä asioita suuremmasta näkökulmasta.”

Yhteisö koostuu ihmisistä, jotka ovat pääsääntöisesti yhdessä vapaaehtoisesti ja joilla on jokin yhteinen päämäärä tai tavoite. Yhteisöllisyydestä voidaan taas puhua silloin, kun ihmisille on syntynyt keskenään sosiaalisia suhteita, toisista välittämistä ja vuorovaikutusta. Yhteisöllisyyttä on määritelty myös sellaiseksi sosiaaliseksi kanssakäymiseksi, jolla on tietynlaiset sovitut tavat ja periaatteet asioiden hoitamiseksi. Yhteisöllisyydessä on kuitenkin erityisesti kyse siitä, että ihmisen hyväksytyksi tuleminen ja liittymisen tarpeet tyydyttyvät. Tämä nimittäin on itsensä toteuttamisen edellytys (Mikkonen & Saarinen 2018, 74-75.) Kuten vastauksista tuli ilmi, koetaan Pienperheyhdistys yhteisölliseksi ja tukea antavaksi toimijaksi. Tästä syystä vanhemmille on syntynyt kokemus siitä, että vaikuttaminen mahdollistuu.

6.3 Asema yhteiskunnassa

Edellä käsiteltyyn kysymykseen saatiin myös toisenlainen näkökulma tuen ja yhteisöllisyyden lisäksi. Osa vastaajista koki voivansa vaikuttaa yhteiskunnallisen yhdenvertaisuuden edistämiseen ja omien oikeuksien toteutumiseen Pienperheyhdistyksen välityksellä. Yhdenvertaisuus vastaajien kirjoituksissa konkretisoitui kahdeksi alaluokaksi. Näitä olivat eriarvoisuuden vähentäminen ja pienperheiden yhteiskunnalliseen asemaan vaikuttaminen. Näistä alaluokista syntyi yläluokaksi asema yhteiskunnassa.

Monet vastaajat kuvasivat eriarvoisuuden vähentämistä viittaamalla pienperheiden maineen parantamiseen ja yhden vanhemman perheiden erilaisuuden madaltamiseen. Tällöin myöskin pienperheessä kasvavilla lapsilla olisi samanlaiset mahdollisuudet yhteiskunnassa kuin muidenkin perhemuotojen lapsilla. Tarve tukeutua erilaisiin verkostoihin sekä pienituloisena riippuvaisuus tulonsiirroista voivat altistaa häpeän tunteille, heikentyneelle terveydelle ja alhaiselle koulutustasolle sen lisäksi, että ne voivat eristää lasta sosiaalisesti (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018b). Vastaajat toisin sanoen toivoivat, että pienperheet saisivat samat oikeudet ja olisivat samalla yhteiskunnallisella tasolla muiden perhemuotojen kanssa. Toisaalta osa vastaajista koki tärkeäksi pienperheiden ja yksinhuoltajien huomioimisen sekä perheiden elinolojen ja perhetilanteiden näkyväksi tuomisen. Useimmat avoimeen kyselyyn vastanneista kokivat, että he voivat vaikuttaa pienperheiden asemaan eri tavoin. Tämä ei kuitenkaan koskenut kaikkia.

V12: ”Päätäjien ymmärrystä yhden vanhemman perheen arjen haasteisiin on hyvä pyrkiä lisäämään. Osa päättäjistä on kiinnostunut mutta osa pitää meitä marginaalina. En usko pystyväni vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin mutta tahdon kuitenkin tehdä töitä sen eteen, että vaikuttaminen voisi joskus onnistua.”

V16: ”Ainakin toivoisin pystyväni... Yksinhuoltajien arjen haasteisiin.”

Pienperheiden asemaan vaikuttaminen oli vastauksissa kuvattu monesta näkökulmasta. Avoimeen kyselyyn vastaajat kuvasivat asemaan vaikuttamista yksinhuoltajan sekä lapsen paremman aseman ja oikeuksien toteutumisena. Ne vastaajat, jotka kokivat voivansa vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin sekä asemaansa yhteiskunnassa, toivat vastauksissaan esille, että he pyrkivät vaikuttamaan yksinhuoltajaperheiden näkyvyyteen ja asemaan myös lastensa näkökulmasta.

V1: ”Yksinhuoltajuuden ”maineen” paranemiseen, lapsi ei eriydy.”

V7: ”Yksinhuoltajaperheiden lasten asemaan.”

6.4 Rajalliset resurssit ja voimavarat

Kolmas avoin kysymys oli seuraavanlainen: millaisten asioiden koet hankaloittavan vaikuttamistasi Pienperheyhdistyksessä? Kuten aiemmin todettiin, kaikki avoimeen kyselyyn vastanneet eivät kokeneet voivansa vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin ollenkaan tai ainakaan siten kuin toivoisivat. Vastajat pyrkivät avaamaan niitä syitä, mitkä hankaloittavat heidän vaikuttamistyötään tai mahdollisuuksiaan siihen. Vastauksien perusteella muodostui kolme alaluokkaa: yhdistyksen toiminnassa mukana olemisen haasteet, henkilökohtainen tunne siitä, että ei pysty vaikuttamaan sekä ajan ja jaksamisen puute. Näitä haasteita ilmaisee yläluokka rajalliset resurssit ja voimavarat.

Vaikka vastajat ovat Pienperheyhdistyksen toiminnassa mukana omasta tahdostaan ja hyvästä syystä, jotkut vastaajista kohtasivat sellaisia haasteita, mitä kolmannen sektorin toimijoiden tai yleisestikin suurten ihmisryhmien kesken syntyy, nimittäin jokaisella on omanlaisensa persoona ja elämäntilanne. Tämän alaluokan vastaukset käsitelivät sellaisia näkemyksiä, joiden mukaan yhdistyksessä ajettavat asiat eivät välttämättä käsittele kaikkien kannalta merkityksellisimpiä asioita tai yhdistyksen kanta asioihin voi erota toimintaan osallistuvan näkökulmasta. Kuitenkin, kuten avoimeen kyselyyn vastaajakin totesi, yksinhuoltajataloudetkin voivat olla erilaisia ja niin voivat olla myös pienperheiden kohtaamat haasteetkin. Vastauksista nousi esiin myös ulkopuolisuuden tunnetta. Lisäksi asema kansalaisjärjestönä eli tarve pitää tietyistä suurista linjauksista kiinni sekä riippuvuus rahoituksesta koettiin hankaloittavina tekijöinä.

V12: ”Koen oloni yhdistyksessä toisinaan aika ulkopuoliseksi. Omat haasteet ei vastaa aina ns. yhdistyksen suuriin linjoihin

V18: ” Yksinhuoltajatalouksien heterogeenisuus ja eriävät ongelmat, riippuvuus stea-rahoituksesta, kansalajärjestöjen pakkokonsensus.”

V19: ”Yleisen jäsenistön flegmaattisuuden ja näköalattomuuden omiin asioihin vaikuttamisessa.”

Toinen alaluokka eli henkilökohtainen tunne siitä, että ei pysty vaikuttamaan, pohjautui vastausten perusteella pääosin siihen, että vastaajan voi olla hankala saada äänensä kuuluviin. Tämä johtui esimerkiksi tiedon puutteesta tai epäselvyydestä, miten ja millä tavalla vaikuttaa. Lisäksi perhe-elämän haasteet tai henkilökunnan vaihtuvuus lisäsivät tähän haasteita. Tunnetta siitä, että pystyy vaikuttamaan, madalsi myös ajatus siitä, että ainoastaan aktiivisimmilla henkilöillä on oikeasti mahdollisuus vaikuttaa asioihin.

V2: ”On vain tietty yhdenlainen kanta asioihin.”

V3: ”Ei oikein selkeät vaikutuskanavat.”

V6: ”Vaihtuva henkilökunta, tuntuu että vaikutusmahdollisuudet on vain heillä, jotka pystyvät toimimaan aktiivisemmin”

Ajan ja jaksamisen puute tuli kolmantena alaluokkana enemmistön vastauksissa esille käsitellessä vaikuttamista hankaloittavia tekijöitä. Kuten vaikuttamisviikonlopun keskusteluissakin tuli esiin, aika ja sen puute esimerkiksi työn ja perhe-elämän yhdistämisessä, työn ja perheen yhteensovittamisen haasteet, päällekkäiset menot sekä kiire ja väsymys arjessa rajoittivat vastaajien vaikuttamista. Tapaamisiin ja tapahtumiin osallistuminen oli hankalaa myös sijainnin kannalta. Kuitenkin yhdistyksen työntekijöille viestittäminen nähtiin yhtenä vaikuttamisen keinona.

Vanhemman voimavarat ovat lapsen hyvinvoinnin ja koko perheen toiminnan kannalta merkityksellisessä roolissa. Vanhempi, jolla on tasapaino elämän eri osa-alueiden välillä ja kokemus riittävästä voimavaroista, voi kokea arjen mielekkäämmäksi ja hallittavammaksi. Vanhemman voimavaroihin vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi perheen tukiverkko, elämäntavat ja terveys, työllisyys ja toimeentulo, asuminen, parisuhde tai näkymät tulevaisuudesta. Nämä elementit voivat toimia sekä voimavaroja lisäävinä että vähentävinä tekijöinä. Paljolti riippuu siitä, miten vanhempi suhtautuu näihin omassa elämässään. Tärkeää onkin omien voimavarojen tunnistaminen ja vahvistaminen sekä aktiiviseen muutokseen pyrkiminen voimavarojen tasapainon järjestyksessä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2018a.)

Helsingin sanomien niukkuuskyselyn tulokset tuovat esille samanlaisia kantoja kuin Pienperheyhdistyksen jäsenille pidetty avoin kysely. Niukkuuskyselyn mukaan yksinhuoltajaperheiden vanhemmat kokivat elämänlaatunsa tietyillä osa-alueilla olevan heikompa kuin kahden vanhemman perheissä. Näitä osa-alueita olivat mieliala, raha sekä kokemus siitä, voiko saavuttaa omia tavoitteitaan. Haastavaa arkea kuvattiin kyselyssä selviytymisenä ja energian sekä rahan puute vei paljon henkisiä voimavaroja. Vaikka yksinhuoltajaperheiden vanhemmat monesti toivoisivat voivansa tehdä töitä, työnhakua hankaloittaa esimerkiksi se, että lapsia ei voi jättää itsekseen iltaisin tai öisin. (Valtavaara 2019.) Tutkitusti myös puute yhteisestä ajasta lapsen kanssa painaa mieltä. Muita äitejä useammin aikapulasta lapsen kanssa kärsivät kokoaikaiset työntekijät, alle 30-vuotiaat äidit sekä yksinhuoltajat. (Salmi & Närvi 2017, 50.)

V11: ”Oma ajan ja voimien puute.”

V13: ”Aika. Mielelläni osallistuisin enemmän esim PPY:n talkoo- ja vapaaehtoistoimintaan tai vaikka mahdollisesti hallitukseen mutta opiskelun, työn ja perheen palapeli on jo aika haastava. Lapsen harrastukset ja omat koulutehtävät, ei siinä aikaa ja energiaa enää muuhun jää.”

Vaikka vastaajat luettelivat monenlaisia haasteita vaikuttamisen tiellä, osassa vastauksista viestittyi myös optimismi ja motivaatio vaikuttaa jollakin, itselle parhaalla tavalla. Toive vaikuttaa näkyi myös niissä vastauksissa, joissa kysymyksenä oli se, millaisiin asioihin vastaajat kokevat pystyvänsä vaikuttamaan Pienperheyhdistyksen välityksellä.

V16: ”Oma jaksaminen on ollut ottaa osaa tällä hetkellä hyvin rajallista, vaikean yhteishuoltajuuden vuoksi, olisi halu ja toive jakaa ja ottaa osaa enemmänkin mutta jaksaminen tulee vastaan, onneksi voi viestittää olematta paikan päällä, toki yritystä on ollut tulla paikan päälle vaikuttamaan.”

7 Luotettavuus ja eettisyys

Vilkan (2015, 196-198) mukaan voidaan todeta, että laadullinen tutkimus on luotettava silloin kun tutkimuksen kohde ja tulkittu materiaali ovat yhdenmukaisia eikä teoriaan ole vaikuttaneet satunnaiset tai epäolennaiset asiat. Tärkeimpänä luotettavuuden mittarina laadullisesti toteutetussa tutkimuksessa voidaan pitää tutkijan omaa rehellisyyttä, sillä tutkimuksessa arvioidaan juurikin tutkijan tekemiä valintoja ja tekoja. Tämän vuoksi luotettavuutta tarkastellaan koko tutkimusprosessin ajan ja jokainen valinta täytyy olla perusteltu. Tutkimuksen toistettavuudesta puhuttaessa on muistettava, että laadullista tutkimusta ei koskaan voida täysin toistaa, sillä jokainen tällä menetelmällä toteutettu tutkimus on ainutlaatuinen. Kuitenkin toisen tutkijan pitäisi päätyä samankaltaisiin tuloksiin samoilla tulkintasäännöillä, jotka tutkija on esittänyt tutkimuksessa.

Arvioitaessa luotettavuutta on otettava huomioon myös puolueettomuus. Usein voi nimittäin olla niin, että tutkimuksen tekijä on osa tutkimaansa yhteisöä ja esimerkiksi sukupuolen, iän, arvojen ja omien uskonnollisten tai poliittisten asenteiden suhdetta tutkimukseen on syytä arvioida. (Vilka 2015, 198.) Me emme ole osa Pienperheyhdistyksen toimintaa, eikä meillä ole voimakkaita uskonnollisia tai poliittisia asenteita ja näkemyksiä, jotka olisivat voineet olla haitaksi tai vaikuttaa avoimen kyselyn toteuttamiseen tai tulosten analysointiin.

Laadullisen tutkimuksen eettisyyttä tarkasteltaessa on erityisesti otettava huomioon, että tutkimus on sisäisesti johdonmukainen eli on nähtävissä, että tutkija tietää mitä tekee ja osaa käyttää oikeanlaisia lähteitä argumentaatioissa. Eettinen kestävyys on tutkimuksen luotettavuuden yksi osa eli sillä tarkoitetaan sitä, että tutkimussuunnitelma on huolellisesti tehty, tutkimusasetelma on oikeanlainen ja raportointi on laadukasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149.)

Opinnäytetyössä pyrittiin noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2012) laatumia hyvän tieteellisen käytännön ohjeita, joita ovat muun muassa rehellisyyden, tarkkuuden ja yleisen huolellisuuden noudattaminen sekä tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, että niiden esittämisessä ja arvioinnissa. Opinnäytetyön teossa noudatettiin eettisesti kestäviä

tiedonhankintatapoja sekä tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Lisäksi työssä otettiin huomioon muiden tutkijoiden tekemät työt ja julkaisut sekä kunnioitettiin niitä asianmukaisella tavalla. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149-150.)

Opinnäytetyön eettisyys pyrittiin varmistamaan niin, että siinä noudatetaan salassapitovelvollisuuksia ja tietosuojaa. Mitään sellaista tietoa ei luovutettu eteenpäin, joka voisi vaarantaa kenenkään yksityisyyttä. Avoin kysely toteutettiin anonyymisti, jotta kenenkään henkilötiedot eivät olleet tiedossa ja kukaan avoimeen kyselyyn osallistuva ei ollut tai ole tunnistettavissa. Opinnäytetyössä pyrittiin käyttämään mahdollisimman uutta kirjallisuutta ja materiaalia. Lopuksi opinnäytetyö meni plagiaatintunnistusjärjestelmän läpi. Omia toiveita tai mielipiteitä ei opinnäytetyössä tuotu esiin pohdintaa lukuun ottamatta, vaan työ sisältää ainoastaan fakta-pohjaista tietoa.

8 Pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen oli kokonaisuudessaan opettavainen prosessi. Kaiken kaikkiaan olemme tyytyväisiä opinnäytetyön lopputulokseen ja prosessin kulkuun. Erityisen tyytyväisiä olimme yhteistyöhön Pienperheyhdistyksen kanssa, sillä se oli sujuvaa ja joustavaa puolin ja toisin. Vaikuttamisviikonloppuun osallistuminen oli myös tärkeä osa tätä prosessia, sillä sen avulla saimme idean opinnäytetyön lopullisesta aiheesta ja toteutustavasta. Lisäksi sen aikana pääsimme tutustumaan potentiaalisiin avoimen kyselyyn vastaajiin sekä oikeasti ymmärsimme, millaista työtä Pienperheyhdistys tekee ja millaisista elementeistä pienperheiden arki voi koostua.

Tuloksista nousi esiin, että yhdistys on onnistunut vaikuttamistoiminnassaan hyvin. Pienperheyhdistyksen toiminta koettiin osallistavaksi ja vaikuttamistoiminta näkyväksi. Lisäksi vastauksista selvisi, että vastaajat kokivat saavansa yhdistyksen kautta tukea. Tuki näyttäytyi esimerkiksi taloudellisena sosiaalietuuksien muodossa tai sosiaalisena henkilökunnan tai muiden jäsenien tarjoamana tukena. Yhteisöllisyys nousi myös vastauksissa esiin yhdessä tekemisen ja vertaistoiminnan muodoissa. Osa vastaajista koki, että he voivat vaikuttaa Pienperheyhdistyksen välityksellä yhteiskunnalliseen asemaansa. Tuloksista selvisi myös, että jäsenien rajalliset resurssit ja voimavarat vaikeuttavat toimintaan osallistumista ja vaikuttamista.

Opinnäytetyön tulosten intensiivisempi tarkastelu saa pohtimaan jälleen opinnäytetyön tutkimuskysymystä. Kartoittaessa kokemuksia vaikuttamisen mahdollisuuksista, nousi esille sellaisia vastauksia mitä osittain teorian perusteella osattiinkin odottaa. Pienperheyhdistys on merkittävä toimija pienperheiden vanhempien osallisuuden, vaikutusvallan ja julkisen identiteetin edistämisessä. Kuitenkaan yhdistys ei omillaan pysty poistamaan pienperheiden kokemaa epäoikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa, vaan monenlaisten perheiden ja perhetilanteiden hankaloittava osatekijä piilee juurtuneena yhteiskunnassa, politiikassa ja lainsäädännössä. Voikin olla, että yhteiskunnan täytyy edistyä sosiaalisten eroavaisuuksien kaventajana vielä

vuosia eteenpäin. Pienperheiden haasteet arjessa keskittyivät pääosin ajan ja jaksamisen puutteen sekä rajallisen taloudellisen tilanteen määrittämiin epäkohtiin. Kuitenkin yhdessä yhteisönä toimiminen ja vaikuttaminen voi tuoda vanhemmalle tunteen siitä, että hänellä on enemmän vaikutusvaltaa omassa elämässään ja että mahdollisuus muutokseen yhteiskunnallisissa rakenteissa on olemassa. Tässä mielessä vanha sanonta pitää paikkansa - joukossa on voimaa.

Peltosalmen, Hakkaraisen, Landénin, Kiukaan & Särkelän (2014, 115) mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnassa vaikuttamistoiminta on yhä enenevässä määrin ottamassa suurempaa roolia. Vaikuttamistoiminnan tavoitteena on mm. vaikuttaa lainsäädäntöön, palveluihin sekä yhteiskunnallisen ilmapiirin paranemiseen. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen vaikuttamistoiminnassa on yhdistyneenä sekä ammattilaisten tieto että jäsenten asiantuntemus omasta arjestaan. Usein vaikuttaminen on kuitenkin melko näkymätöntä ja asioiden aikaansaaminen vaatii pitkäjänteistä työtä.

Tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentui vaikuttamisen, osallisuuden, aktiivisen kansalaisuuden ja yhdistystoiminnan käsitteiden ympärille. Yhteiskunnan muuttuessa sekä kulttuurisesti että rakenteellisesti, on myös järjestötoiminnassa alettu mittaamaan työn vaikuttavuutta. Yhä enenevässä määrin korostuu työn tuloksellisuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden tarkkailu. Sosiaali- ja terveysalan järjestöissä työskentelevät työntekijät sekä vapaaehtoiset tekevät tärkeää työtä, usein vielä sellaisten henkilöiden hyvinvoinnin hyväksi, jotka ovat vaikeassa elämäntilanteessa. (Klemelä 2016, 6, 8.) Pienperheyhdistyksessä on kyse juurikin tällaisesta toiminnasta. Heidän toiminnassaan korostuu vaikuttamistoiminta, jonka tavoitteena on tehdä näkyväksi yhdistyksen toiminnan vaikuttamistyötä, mutta myöskin osallistaa vanhempia omassa elämässään. Yhdistys siis pyrkii aktivoimaan vanhempia osallistumaan vaikuttamistoimintaan, jonka kautta he voivat toimia aktiivisina kansalaisina omien resurssiensa puitteissa. Tärkeää on, että vanhemmalle syntyisi tunne siitä, että hän tulee kuulluksi ja nähdyksi sekä saa mahdollisuuden olla osallisena itselle tärkeiden asioiden eteenpäin viemisessä. Tämän opinnäytetyön tuloksista nousi, että Pienperheyhdistys koetaan osallistavaksi yhdistykseksi, joka kertoo jo itsessään siitä, että mahdollisuuksia vaikuttamiselle on.

Yleisesti ottaen tuki ja yhteisöllisyys korostuivat tämän opinnäytetyön aineistossa. Vertaistuellalla tarkoitetaan sitä, että sekä kuulijalla että tarinan kertojalla on samanlaisia kokemuksia, jolloin on mahdollista myös ymmärtää toisen ihmisen elämäntilannetta (Terveyskylä.fi 2017). Vertaistuellalla ja vertaistoiminnalla on suuri rooli myös Pienperheyhdistyksen toiminnassa ja se on varmastikin yksi suuri syy myös sille, miksi vanhemmat kokevat myös yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdolliseksi. Kokemus siitä, että ei ole yksin ja voi yhdessä samankaltaisessa elämäntilanteessa ja samanlaisten haasteiden kanssa kamppailevien henkilöiden kanssa pyrkiä muutokseen, voi rohkaista vaikuttamistyön näkökulmasta myös passiivisempiaakin yksilöitä. Kuten Peltosalmi ym. (2014, 115-116) toteavat, ei maailmaa voi muuttaa yksin

ja yhdessä vaikuttaminen on yleensä kaikkein tehokkainta. Jotta yhteinen vaikuttaminen onnistuu, täytyy jäsenten välillä olla luottamusta ja kompromisseja täytyy myös pystyä tehdä.

Rajalliset resurssit ja voimavarat voivat kuitenkin vaikuttaa henkilön aktiivisuuteen ja mahdollisuuksiin vaikuttaa. Kun esimerkiksi aika, jaksaminen ja taloudelliset resurssit ovat kortilla, voi se vaikuttaa yksilön tunteeseen siitä, että omiin asioihin tai saati yhteiskunnalliseen tilanteeseen on mahdotonta vaikuttaa. Tähän yhdistys vastaa esimerkiksi tarjoamalla lastenhoitoapua tai vertaistukiryhmiä, joissa purkaa omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Yhdistys ei kuitenkaan yksinään pysty jokaisen vanhemman voimavaroihin ja resursseihin vaikuttamaan, jolloin avun täytyy tulla ylemmältä taholta. Juurikin lainsäädännön ja poliittisten päätösten kautta voitaisiin mahdollistaa pienperheiden oikeuksien toteutuminen ja sitä kautta vapauttaa lisää voimavaroja vanhempien käyttöön.

Saimme Pienperheyhdistykseltä palautetta tekemästämme opinnäytetyöstä. Palaute käsitteli opinnäytetyön tuloksia sekä prosessia kokonaisuudessaan. Pienperheyhdistys aikoo hyödyntää opinnäytetyössä esiin tulleita asioita yhdistyksen vaikuttamistoiminnassa, tiedotuksessa ja muun muassa vuosikertomuksessa. Lisäksi he kokivat, että aineiston luokittelu on käyttökelpoinen sellaisenaan tai muokattuna yhdistyksen vaikuttamistoiminnan arvioinnissa. Uusia ja/tai odottamattomia asioita opinnäytetyön tuloksissa olivat vastaajien positiiviset näkemykset yhdistyksen vaikuttavuudesta ja näkyvyydestä. Lisäksi yhdistys ei ollut aiemmin kiinnittänyt huomiota siihen, että joissain vastauksissa esiin oli noussut näkökulma siitä, että yhdistys tuo vaikuttamisteemojaan ja vaikuttamismahdollisuuksia esiin vaalivuosina, mutta vähemmän muulloin. Pienperheyhdistys kuvaili yhteistyötä kanssamme sujuvaksi ja saimme positiivista palautetta oma-aloitteisuudesta ja innostuneisuudesta. Tunne siitä, että opinnäytetyötä oli ilo tehdä yhteistyössä, oli molemminpuolinen.

Jäämme odottamaan, millä tavalla yhdistys aikoo käytännössä hyödyntää tämän opinnäytetyön tuloksia ja millä tavoin esimerkiksi jäsenten rajallisiin resursseihin tai voimavaroihin pystytään entistä enemmän panostamaan, vai pystytäänkö? Lisäksi voidaan pohtia, täytyykö yhdistyksen vaikuttamistoimintaa lisätä myös vaalien ulkopuolella. Toivomme, että voimme tällä opinnäytetyöllä edistää tietoisuutta pienperheistä yhteiskunnallisina toimijoina ja vaikuttajina sekä tuoda esiin Pienperheyhdistyksen merkityksellistä roolia kansalaisjärjestönä. Lisäksi opinnäytetyön tuloksien avulla yhdistyksellä on mahdollisuus pohtia ja mahdollisesti myös etsiä kehittämiskohtia yhdistyksen toiminnasta.

Lähteet

Painetut

Forssén, K., Haataja, A. & Hakovirta, M. 2009. Yksinhuoltajuus Suomessa. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 50/2009. Helsinki: Vammalan Kirjapaino.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Porvoo: Bookwell.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Porvoo: Bookwell

livonen, A. 2011. Miten vaikutan? Kansalaistoimijan vaikuttamisopas. OK-opintokeskus.

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpäperi 33/2017. Helsinki: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino.

Klemelä, J. 2016. Järjestöt, vaikuttavuus & raha. SROI-arviointimenetelmä. Sosten julkaisuja 1/2016. Vaasa: Arkmedia.

Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) 2011. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Mikkonen, I. & Saarinen, A. 2018. Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla. Tallinna: Printon.

Peltosalmi, J., Hakkarainen, T., Landén, P., Kiukas, V. & Särkelä, R. 2014. Järjestöbarometri 2014. Helsinki: FRAM.

Salmi, M. & Närvi, J. (toim.) 2017. Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo. Raportti 4/2017. Helsinki: Juvenes Print.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Juva: Bookwell.

Sähköiset

Harju, A. 2013. Aktiivinen kansalaisuus, osallisuus, voimaantuminen, jne. - Miten ne liittyvät vaikuttamiseen? Viitattu 19.12.2018. <https://osallistu-fi-bin.directo.fi/@Bin/7d0c9f1d4973673b9b234933650e8a37/1545248037/application/pdf/300707/Osallistumisen%20ja%20vaikuttamisen%20käsitteitä.pdf>

Harju, A. 2013. Kansalaisfoorumien pääsihteerin haastattelu. Viitattu 19.12.2018. https://www.youtube.com/watch?time_continue=161&v=1jciQFBCoDw

L731/1999. Suomen perustuslaki. Viitattu 19.12.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Laatikainen, T. (toim.) 2010. Vertaistoiminta kannattaa. SOLVER palvelut. Viitattu 28.8.2019. http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

Luokkanen, H. 2015. Hyvä erovanhemmuus eron kokeneiden kuvaamana. Sosiaalityön pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98331/GRADU-1451567140.pdf?sequence=1>

Pienperheyhdistys ry 2018. Viitattu 18.12.2018. <https://www.pienperhe.fi/>

Ruskoaho, J., Vänskä, J., Heikkilä, T., Hyppölä, H., Halila, H., Kujala, S., Virjo, I. & Mattila, K. 2010. Postitse vai sähköisesti? Näkemyksiä tiedonkeruumenetelmän valintaan Lääkäri 2008-tutkimuksen pohjalta. Sosiaalilääketieteen aikakauslehti 47/2010, 282. Viitattu 30.8.2019. <https://journal.fi/sla/article/view/3920>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018a. Voimavaralähtöiset menetelmät. Viitattu 30.8.2019. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/voimavaralahtoiset_menetelmat

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018b. Yhden vanhemman perhe. Viitattu 20.12.2018 ja 22.7.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/tietopaketit/monimuotoiset-perheet/yhden-vanhemman-perhe>

Terveyskylä.fi 2017. Mitä on vertaistuki? Viitattu 28.8.2019. <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/mit%C3%A4-on-vertaistuki>

Valtavaara, M. 2019. Yksinhuoltajien suuri epätoivo nousi esiin HS:n niukkuuskyselyssä- yhteiskunnan palveluissa on kohtuuttomia epäkohtia, jotka pitäisi korjata, sanoo perhejärjestön johtaja. Viitattu 22.7.2019. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005957090.html>

Vantaan kaupunki. 2018. Yksin lastaan odottavalle. Viitattu 3.1.2019. https://www.vantaa.fi/terveys-ja_sosiaalipalvelut/lapsiperheiden_palvelut/nettineuvola/vanhempien_hyvinvointi/yksin_lasta_odottavalle

Julkaisemattomat

Syrjänen, K. 2018. Kansalaistoiminnan koordinaattorin haastattelu 3.12.2018. Pienperheyhdistys ry. Helsinki.

Suullinen tiedonanto 25.2.2019. Syrjänen, K. & Perkiömäki, P. Pienperheyhdistys ry. Helsinki.

Kuviot

Kuvio 1: Aineiston ala- ja yläluokat **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**20

Liitteet

Liite 1: Saatekirje.....	35
Liite 2: Avoin kysely	36
Liite 3: Esimerkkejä aineistoanalyysista	38
Liite 4: Työelämäpalaute	39

Liite 1: Saatekirje

Saatekirje

Maaliskuu 2019

Hei,

olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Laurea-ammattikorkeakoulusta Otaniemen kampukselta. Teemme opinnäytetyön yhteistyössä Pienperheyhdistys ry:n kanssa ja haluamme sen avulla selvittää teidän kokemuksianne yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista Pienperheyhdistyksessä.

Yhteiskunnallisella vaikuttamisella voidaan tarkoittaa esimerkiksi omaan elämään, ajankäyttöön ja perhepolitiikkaan vaikuttamista. Vaikuttamista voi myös olla oman äänen kuuluviin saaminen itselle tärkeissä tai itseä koskevissa asioissa. Laajemmin ajatellen yhteiskunnallisen vaikuttamisen tarkoituksena on pyrkiä vaikuttamaan yhteiskunnassa oleviin epäkohtiin oman elämän kannalta tärkeiden asioiden kautta. Kyselyn tavoitteena on kerätä Pienperheyhdistykselle arvokasta tietoa teidän kokemuksistanne sekä kehittää tämän tiedon pohjalta yhdistyksen toimintaa. Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja luottamuksellista, toivomme kuitenkin, että vastaat jokaiseen kysymykseen ajatuksella. Vastaukset käsitellään nimettömästi eikä vastaajaa voida tunnistaa vastausten pohjalta. Kaikki saamamme vastaukset ovat tärkeitä.

Sähköpostikyselyn vastausaika on kaksi viikkoa ja pyydämme teitä täyttämään kyselylomakkeet 10/4/2019 mennessä. Kyselyyn pääsee painamalla linkkiä ja vastaukset tallentuvat vastauspohjaan.

Opinnäytetyön yhteistyökumppaneina toimivat Pienperheyhdistyksen kansalaistoiminnan koordinaattori Kaisli Syrjänen (kaisli.syrjanen@pienperhe.fi) sekä kansalaistoiminnan suunnittelija Petriina Perkiömäki (petriina.perkiomaki@pienperhe.fi) Valmis opinnäytetyö julkaistaan sähköisessä tietokannassa Theseuksessa syksyllä 2019.

Ystävällisin terveisin,

Annika Rikkinen ja Anna Kanerva. Tarvittaessa meihin voi olla yhteydessä sähköpostitse:

annika.rikkinen@student.laurea.fi

anna.kanerva@student.laurea.fi

Liite 2: Avoin kysely

Kysely yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksien kokemuksista

1. Ikä

alle 25-vuotias 25-35 36-45 46-55 56-vuotias tai yli

2. Koulutusaste (valitse yksi vaihtoehdoista)

Perusaste (Peruskoulu) Keskiaste (Ammattitutkinto tai Ylioppilastutkinto)

Alempi korkeakoulututkinto (Ammattikorkeakoulu tai alempi yliopistotutkinto)

Ylempi korkeakoulututkinto (Ylempi ammattikorkeakoulu tai ylempi yliopistotutkinto)

Tutkijakoulutus tai vastaava (Lisensiaatti- tai tohtoritutkinto)

3. Työllisyystilanne

Työelämässä Hoitovapaalla Työtön Opiskelija Muu, mikä? _____

4. Lasten lukumäärä _____

5. Kuinka kauan olet ollut Pienperheyhdistyksen toiminnassa mukana?

6. Miten yhteiskunnallinen vaikuttaminen mielestäsi näkyy Pienperheyhdistyksen toiminnassa?

7. Millaisiin yhteiskunnallisiin asioihin koet pystyväsi vaikuttamaan Pienperheyhdistyksen välityksellä?

8. Millaisten asioiden koet hankaloittavan vaikuttamistasi Pienperheyhdistyksessä?

9. Millaisiin asioihin haluaisit saada muutosta omassa elämässäsi?

10. Aiotko äänestää vuoden 2019 kevään eduskuntavaaleissa?

Kyllä

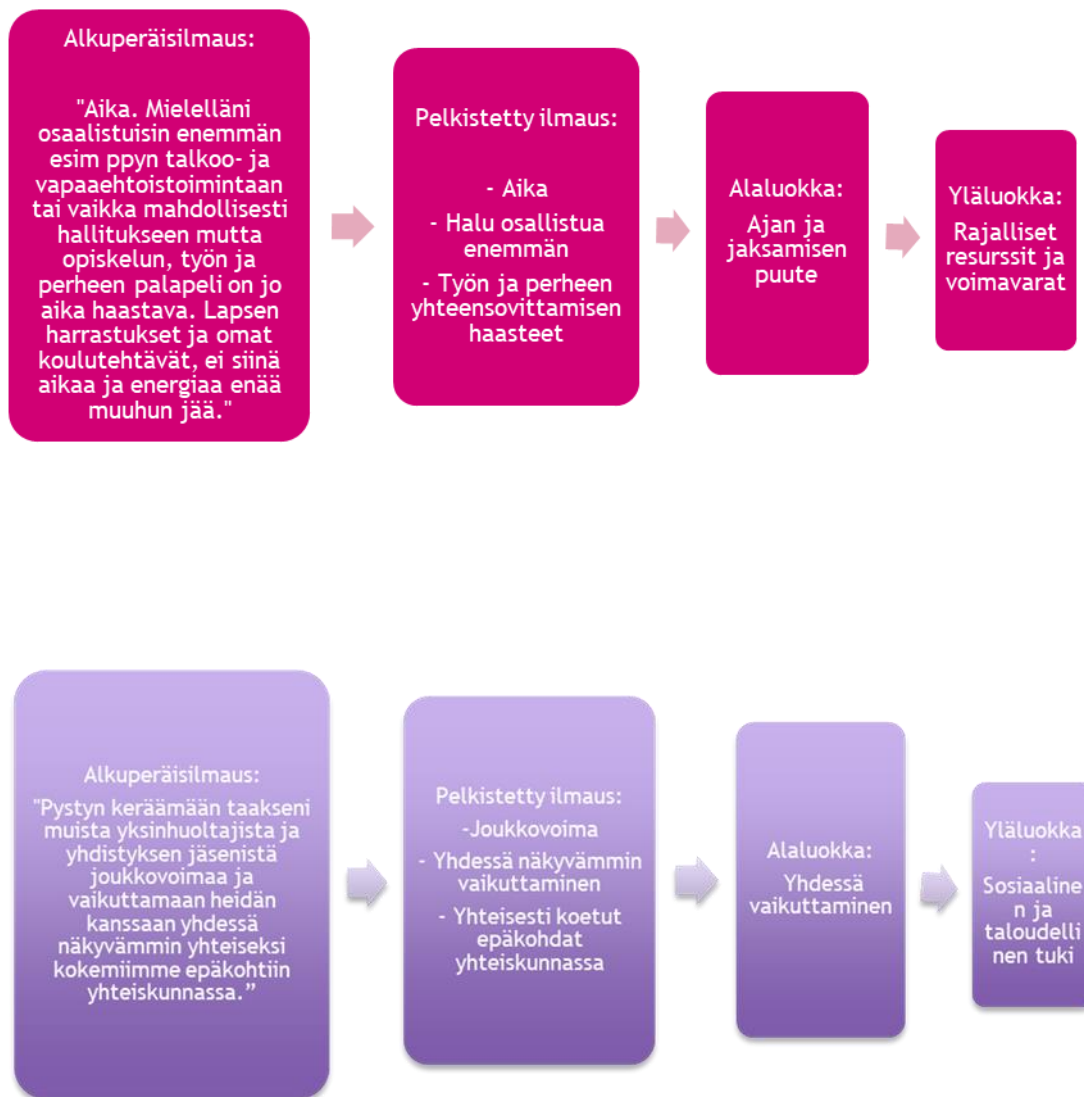
En

En halua kertoa

Kiitos vastauksista!

Liite 3: Esimerkkejä aineistoanalyysistä

Liite 4: Työelämäpalautte

Hyvä työelämän edustaja

Kiitos, että tarjositte Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijalle/opiskelijoille mahdollisuuden tehdä opinnäytetyö yrityksenne/organisaatioonne. Työelämän kehittäminen on tärkeä osa opinnäytetöidemme arvioinnissa. Pyydämmekin näkemystänne.

Yrityksen/organisaation nimi	Pienperheyhdistys ry
Työelämän edustajan/Arvioijan nimi ja tehtävänimike	Kaisli Syrjänen, kansalaistoiminnan koordinaattori
Opinnäytetyön ohjaaja yrityksessä/organisaatiossa	Petriina Perkiömäki, kansalaistoiminnan suunnittelija
Opinnäytetyön tekijä/t	Anna Kanerva, Annika Rikkinen
Miten yrityksenne/organisaatioonne hyödyntää tehtyä opinnäytetyötä? Käytämme siinä esiin tulleita asioita yhdistyksen vaikuttamistoiminnassa, tiedotuksessa ja mm. vuosikertomuksessa. Opinnäytetyössä käytetty nelikenttä (aineiston luokittelu) on käyttökelpoinen joko sellaisenaan tai muokattuna yhdistyksen vaikuttamistoiminnan arvioinnissa.	
Mitä uutta ja/tai odottamatonta tuli esille opinnäytetyöprosessin aikana tai tuloksissa? Vastaajien positiiviset näkemykset vaikuttavuudesta ja näkyvyydestä. Asia, johon emme ole kiinnittäneet huomiota oli joissain vastauksissa esiin noussut näkökulma siitä, että yhdistys tuo vaikuttamisteemojaan ja vaikuttamismahdollisuuksia esiin vaalivuosina, mutta vähemmän muulloin.	
Miten kuvailisitte yhteistyötä opinnäytetyöntekijän/ -tekijöiden kanssa? Yhteistyö oli sujuvaa. Opiskelijat olivat oma-aloitteisia ja innostuneita. Oli ilo tehdä yhteistyötä.	

Haluaisitteko jatkossakin tarjota opiskelijoillemme opinnäytetyön aiheita tai harjoittelu- paikkoja? Miten haluaisitte kehittää yrityksenne/organisaatioonne ja Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyötä? Kyllä. Otamme mielellämme vastaan nimenomaan vaikuttamisteemoista kiinnostuneita opiskelijoita harjoitteluun ja tekemään opinnäytetöitä.

Paikka ja päivämäärä	4.9.2019
Työelämän edustajan/arvioijan allekirjoitus	
Nimenselvennys	Kaisli Syrjänen
Voitte palauttaa lomakkeen myös ilman allekirjoitusta sähköpostilla joko suoraan koulun ohjaajalle tai opinnäytetyöntekijälle, joka välittää viestin ohjaajalleen siten, että viestiketjusta näkyy allekirjoittajan sähköpostiosoite.	